Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…1921 оной …21-һээ гарана | № 84 (16307) | 1983 оной апрелиин 10, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

БҮХЭСОЮЗНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ

ТБИЛИСИ. (ТАСС). «Ажалшадай нийтын ба үйлэдбэриин эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэдэ, журам бэхижүүлгэдэ, хүдэлмэриин түхэл шэнжые нарижуулан һайжаруулгада эхин парторганизацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай» бүхэсоюзна научно-практическа конференци Грузиин ниислэл хотодо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Апрелиин 8-да дүрбэн секциин заседани болоно. партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй, нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүд соохи заабари зүбшэлнүүдэй, тобшололнуудай эрилтэнүүдэй үндэһөөр КПСС-эй эхин организацинуудай ажал ябуулгын элдэб асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Конференцидэ хабаадагшад Грузиин хэдэ хэдэн партийна эхин организацинуудай, ажалша коллективүүдэй дүй дүршэлтэй танилсаба.

КПСС-эй ЦК-гай пропагандын таһагые даагшын орлогшо П. К. Лучинский, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай директор А. Г. Егоров, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Нийтын эрдэмэй академиин ректор В. А. Медведев, «Партийная жизнь» журналай ахамад редактор М. И. Халдеев секцинүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилөө.

Конференци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

…XXVI съездын ба …ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэ-…зохёогдоһон СССР-эй элшэ …удаан болзорой програм-…ктые КПСС-эй ЦК-гай …ээлжээтэ заседани дээ-…за үзэбэ. СССР-эй элшэ …программа тэрэниие хүг-…эршэмтэй, элшэ хүсэ ал-…замда дары түргөөр гар-…илготойгоор ороной эко-…байгуулалтын, техничес-…шиидхэлэй-ажахын талаарнь …хубилгаха зорилготой …удаан болзорой экономи-…гжэлтын стратегическэ гол …шиидхэхэ уялгатай.

…е соо ороной урда табиг-…асуудалнуудые шиидхэхэ …байһанһаа уламжалан, мүн …болон эрдэм, техникын хүсэнэй үндэһэ һуури дээрэ 2000 он болторхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол дүнгүүдээр тоолон гаргагдаһанай үндэһөөр программа зохёогдоһон байна.

СССР-эй элшэ хүсэнэй программа ороной элшэ хүсэнэй тэнсүүриие һайжаруулха, атомай элшэ хүсые, тэрэ тоодо түргэн нейтронууд дээрэ хүдэлдэг реакторнуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, элшэ хүсэнэй шэнэ үндэһэ һуури бүдэрэлгэеэ үргэлжэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй. Баруун Сибирьтэ газ болон нефть олзоборилгые саашадань ехэдхэхэ, тэдэниие ороной Европодохи хуби руу эльгээхэ, эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар түлишын-элшэ хүсэнэй комплексын ашаг үрые удаа дараалан дээшэлүүлхэ, элшэ хүсэ болон нөөсэнүүдые арьбалалгын найдамтай гурим тогтоохо хэмжээнүүд хараалагданхай.

Эрдэм, техникын шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлһэнэй үндэһөөр түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые саашадань хүгжөөхэ, элшэ хүсэнэй тэнсүүриие нарижуулан һайжаруулха, элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые үйлэдбэрилгэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ партийна, совет болон ажахын органуудай, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, Советскэ Союзай бүхы ажалшадай шухала зорилгонууд болоно гэжэ КПСС-эй ЦК тэмдэглээ.

Продукциер хангаха хэлсээгээр хараалагдаһан уялгануудаа сахиха, энэ хэрэгтэ министерствэнүүдэй, албан зургаануудай ба предприятинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай асуудал КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Нийтын үйлэдбэриин мүнөөнэй хэмжээндэ, тэрэниие тусхай болон хамжаанай шэглэлтэй болгожо байха үедэ бүхы дээрэнь арадай ажахы ба тэрэнэй бүхы шатануудые саашадань хүгжөөхэ, тодо наринаар хүдэлгэхэ гээшэ ажахын холбоое тогтууритай һайн болгохые хараалһан хэмжээнүүдээр, номенклатураар продукци эльгээхэ даабаринуудые предприятинууд болон эмхинүүд наринаар дүүргэхэ ёһотой гэжэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэмдэглэгдээ. Продукциар хангаха хэлсээтэ уялгануудые бэелүүлгэдэ гурим журам тогтоохо хэмжээнүүд тодорхойлогдобо.

Зарим һалбаринуудые, экономическа районуудые хүгжөөхэ дурадхалнуудые оруулха, баталан абаха гурим тухай асуудалые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзэбэ. Тэдэниие бэелүүлгэдэ ехэ капитальна һомололгонууд гаргашалагдаха зэргэтэй. Нимэ дурадхалнуудые экономическа ба социальна хүгжэлтын холын хараата ба мүнөөнэй түсэбүүдые табилгатай, тэдэниие али бүхы талаһаань хаража үзэлгэтэй, шухала нөөсэнүүдээр хангалгатай таарал-дуулан холбохоор хараалагдана.

Ажалша коллективүүд тухай хүсэндөө байһан хуулиие саашадань хүгжөөхэ, предприятинуудые, эмхи зургаануудые ба организацинуудые хүтэлбэрилгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ гэһэн асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

ҺАЙНДЭРТЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

Агаарай добтолгоһоо хамгаалалга хэдэг сэрэгүүдэй үдэртэ зорюулагдаһан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй ба гарнизоной сэрэгшэдэй баяраи суглаан апрелиин 8-да Москвада боложо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшад И. Ф. Дмитриев, Н. И. Савинкин, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо Советскэ Союзай Маршал С. Л. Соколов, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев, СССР-эй оборонын министрэй орлогшонор, сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд президиумдэ һуугаа.

Агаарай добтолгоһоо хамгаалалта хэдэг сэрэгүүдэй ахамад командалагша — СССР-эй оборонын министрэй орлогшо авиациин маршал А. И. Колдунов суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад баталан абаһан байна.

(ТАСС).

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

1983-1990 ОНУУДТА ХҮДӨӨ АЖАХЫН МАШИНА, ТҮХЕЭРЭЛГЭНҮҮДЭЙ ТЕХНИЧЕСКЭ ХЭМЖЭЭЕ БА ШАНАРЫЕНЬ УЛАМ СААШАДАНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ҺАЙНААР ХЭРЭГЛЭХЭ, ТЭДЭНИИЕ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛЭН ГАРГАХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

…XXVI съездын, …КСС-эй ЦК-гай майн …рин (1982 он) …дэй табиһан зо-…һаа уламжалан, …Центральна Коми-…СР-эй Министрнүү-…ет «1983 — 1990 …худөө ажахын ма-…еэрэлгэнүүдэй тех-…хэмжээе ба шана-…лам саашадань дээ-…э, һайнаар хэрэглэ-…ниие ехээр үйлэдбэ-…эльгээхэ хэмжээнүүд …тогтоол батала аба-…

…ажахын үйлэдбэриие …үрэтэй техникээр …зэбсэгжүүлхэ гээ-…СССР-эй Эдеэ хоолой …ые дүүргэлгын шу-…шухала эрхэ нүхэсэл …энэ тогтоол соо …дэнэ.

…эй ЦК-гай мартын …Пленумэй һүү-…е соо колхоз, сов-…машина, трактор-…дэд ехээр эльгээг-…эй парк шанарайн-…ар шэнэлэгдээ, ху-…ын ажалда элшэ …эрэлгэ гурба да-…үгээр дээшэлээ.

…эй хамта хүдөө …зорюулагдажа бү-…зарим машина, ту-…үүд мүнөө үеын …үүдтэ хүсэд дүүрэ-…ээл хүрэнэгүй. Ажа-…машинануудые хэ-…талаар горитой ду-…д бии байһаар.

…-1990 онуудта ма-…хеэрэлгэнүүдэй тех-…хэмжээе ба шана-…шэлүүлхэ, тэрэниие …лэдбэрилхэ, эльгээ-…тракторна ба ху-…ын машина бүтээл-…терствын, мал ажа-…жээл бэлэдхэлгын, …үтээлгын министер-…хүдөө ажахыда …машина, түхеэ-…ые бүтээдэг СССР-…терствэнүүд болон …ргаануудай бэелүүл-…онүүдые КПСС-эй …Комитет, СССР-…стрнүүдэй Совет то-…байна. Эдэ ми-…үүд болон албан …удта:

…-1985 онуудта ма-…хеэрэлгэнүүдэй тех-…омическа үрэ дүн-…лээд һайжаруулха, …тэдэнэй найдабари-…байлгые ба ашаг-…болзор, мүн бүтээ-…деталнууд ба узел-…адли бүхэ байлгые …лхэ, материалнуу-…о ба элшэ хүсэ хэ-…е бага болгохо, тии-…шэнэ техникэ бай-…тэрэнэй үйлэдбэ-…ашаглаһанай, тэрэшэ-…дэдэг машина, ту-…үүдые шэнэдхэн ху-…ашаар заһабари-…боломоор түхэл шэн-…һайжаруулха ябадал …абаха;

…-1990 онуудта ма-…хеэрэлгэнүүдэй тех-…хэмжээе ба шана-…дань нилээд ехээр …ха, хүдөө ажахы-…г ажалай гарга-…эрид ехээр хороохо, хүдэлмэринүүдые хэлгын зохид агротехническэ болзорнуудые туйлаха зорилгоор хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгые дүүргэхын тулада хэрэгтэй болохо номенклатура соонь элдэб янзын машина, түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэгдэхэ хэмжээн соонь хүдөө ажахыда эльгээхэ ябадал хангаха;

1983—1990 онуудта гол ба хамһабариин хүдэлмэринүүдые үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха, индустриальна технологи нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахын продукциин гарза хоролтые эгээн ехээр хороохо ябадал хангадаг гүйсэд бүрилдүүлэгдэһэн, адлирхуу түхэл шэнжэтэй машинанууд болон технологическа лининүүдые үйлэдбэрилхэ, мүн эльгээхэ хэрэгтэ түсэбэй ёһоор оролгые бэелүүлхэ;

1983—1990 онуудта «хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха машинануудай системын» ёһоор тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ, мүн мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгэдэ шэнэ, ашаг үрэ ехэтэй шэнэдхэн хубилһан техникын түхэл шэнжэ зохёон байгуулха, үйлэдбэриинэнь ашаглаха ябадал хангаха гэжэ даалгагдаба.

Хүдөө ажахын техникын шэнэ түхэл янзануудые байгуулха тушаа эрдэм-шэнжэлэлгын ба туршалгын-конструкторска хүдэлмэринүүдэй гол шэглэлнүүдые зохёон табихыень тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ, мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгын министерствэдэ даалгагдаа, харин тогтоогдомол гүримаар тэдэниие баталхыень эрдэм наука ба техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

Ашаг үрэ ехэтэй техникээр колхоз, совхозуудай хэрэглэмжые гол түлэб хангаха ябадал хараадаа абажа, тариан ажалда, мал ажалда ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэгтэй машина, түхеэрэлгэнүүдые, тракторнуудые, тракторай прицепүүдые, экскаваторнуудые, бульдозернуудые, скреперүүдые, ашаанай автомобильнуудые болон полуприцепүүдые үйлэдбэрилхэ, мүн хүдөө ажахыда тэдэниие эльгээхэ хэмжээнүүд энэ тогтоолоор хараалагдаһан байна. Тиихэ зуураа, хүсэтэ тракторнуудта шаггагалагдадаг машинануудые, тэрэшэлэн элшэ хүсэ алмадаг хүрһэ хамгаалгын ба индустриальна технологинуудые хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг техникые булюу ехээр бүтээхэ зорилго табигдана. Энэ талаар СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай хэгдэдэг экономическа ба научно-техническэ харилсаае үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

Шэнэ техникые байгуулха, ашаглаха болзор хороохо, научно-үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй, эрдэм-шэнжэлгын, конструкторска, проектно-конструкторска ба технологическа организацинуудай хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан үргэн ехэ хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталба. Тэдэнэй бүридэлые нарижуулан һайжаруулха, эрдэм наукын ба үйлэдбэриин харилсаае түргэдхэхэ, автоматизацилгын хэрэгсэлнүүдые ба проект табилгын автоматизированна гурим нэбтэрүүлхэ, һалбаринуудтаа техническэ политикые бүридүүлгын түлөө, шэнжэлэлгэнүүдэй, ухаалан зохёолгын шанарай болон тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын түлөө эдэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, харюусалгые дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана. Эрдэм-шэнжэлэлгын, технологическа ба проектно-конструкторска организацинуудай туршалгын баазануудые бариха, һэльбэн шэнэлхэ даабаринууд тогтоогдоо.

Хүдөө ажахын техникын ашаглагдахада найдамтай байлгые, удаан болзор соо хэрэглэгдэсые дээшэлүүлхэ гээшэ тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствын, мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгын министерствын бэелүүлхэ гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ энэ тогтоол дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Бүтээгдэдэг продукциин шанар залан хүтэлхэ гүримые нарижуулан һайжаруулха, эдэ министерствэнүүдэй предприятинууд дээрэ һайн шэнжэтэй технологиие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гол шухала хэмжээнүүд хараалагдаа. Эрхим дээдэ шанартай продукциие нилээд ехээр бүтээхэ, тэрэшэлэн оньһожоруулгын һайн шэнжэтэй хэрэгсэлнүүдые, бар хүсэнэй ажалые нилээд ехээр хороодог, мүн шэнэдхэн заһаһан автоматическа лининүүдые, промышленна рободуудые, технологическа талаараа жэшээтэ һайн зэр зэмсэгүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ даабаринууд тогтоогдоо.

Техническэ талаараа эрхим хэмжээнэй ба шанарай машина, түхеэрэлгэнүүдээр хүдөө ажахын хэрэглэмжые лаб хангаха үйлэдбэриин хүсэ 1983—1990 онуудай турша соо тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгэдэ, мүн мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгэдэ байгуулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдэрбэ. 1986 — 1990 онуудта машина ба түхеэрэлгэнүүдые, шудхалаануудые, халуун шэнжэ шанарай хэбүүдые болон металлай порошоогоор хэһэн хэрэгсэлнүүдые гаргахын тулада үйлэдбэриин хүсэ ашаглалгада оруулха даабаринууд тогтоогдоо. Энэ зорилгодо хэрэглэхын тулада тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ, мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгын министерствэдэ капитальна һомололгын шухала хэрэгтэй лимидүүдые таһалжа үгэхэ гэжэ хараалагдаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй үлөөшэ үе соо предприятинуудые байгуулха ябадал түргэдхэхын тулада 1984—1985 онуудай капитальна һомололгын лимидүүд ехэ болгогдоо.

СССР-эй Промышленна барилгын министерство, СССР-эй Хүндэ индустриин предприятинуудые баридаг министерство, СССР-эй Барилгын министерство, СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерство, Алас Дурна зүгэй ба Забайкалиин районуудта барилга хэдэг министерство, СССР-эй Хүдөөгэй барилгын министерство, Нефтиин ба газай промышленностиин предприятинуудые баридаг министерство, Дунда зэргын машина бүтээлгын министерство ба Мособлгүйсэдкомой дэргэдэхи Главмособлстрой һэльбэн шэнэлэгдэжэ байгаа предприятинууд болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын шэнэ барилганууд дээрэхи үйлэдбэриин хүсэ ашаглалгада тушаалгые хангаха уялгатай. Энээнэй тулада шухала хэрэгтэй болохо технологическа түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргахыень Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министерствэдэ, Химическэ ба нефтиин машина бүтээлгын министерствэдэ, Электротехническэ промышленностиин министерствэдэ даалгагдаһан байна.

Эрхим шанартай хүдөө ажахын техникэ бүтээн гаргахын тула материалнуудай ба хабсаргагдадаг хэрэгсэлнүүдэй шанарые һайжаруулгын тон шухала удхатай байһыень хараада абажа, 1984—1990 онуудта һайн шэнжэ шанартай материалнуудые, хабсаргагдадаг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргажа, Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ, Мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машина бүтээлгын министерствэдэ эльгээхыень КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет СССР-эй Хара металлургиин министерствые, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствые, СССР-эй Нефть болбосоруулгын ба нефтехимическэ промышленностиин министерствые, Химическэ промышленностиин министерствые, СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствые, Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин машина болон ажаһуудалай приборнуудые бүтээлгын министерствые, Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министерствые, Электротехническэ промышленностиин министерствые, Автомобильна промышленностиин министерствые, Электронно промышленностиин министерствые, Прибор бүтээлгын, хүтэлбэрилгые автомат оньһоор хангалгын түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй министерствые, Авиационно промышленностиин министерствые, Химическэ ба нефтиин машина бүтээлгын министерствые, нефтепродуктнуудаар хангаха талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедые, Барилгын, харгы замай ба коммунальна машина бүтээлгын министерствые, Хэлхээ холбооной хэрэгсэлнүүдэй промышленностиин министерствые уялгалаа.

Түсэбэй дүүргэлтын хэмжээнһээ дулдыдангүй, үгтэһэн нарядуудтай зохилдуулан, дурсагдаһан продукциар хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудые түбхын түрүүлэн хангахыень металл, материалнууд, түлишэ, газ, нефтепродуктнууд болон хабсаргагдадаг хэрэгсэлнүүдые эльгээдэг СССР-эй Госснабта, СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаануудта даалгагдаа. Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министерство, Нефть болбосоруулгын ба нефтехимическэ промышленностиин министерство хэбтэ орохо элһээр, резинотехническэ зүйлнүүдээр жэгдэ һайнаар хангаха уялгатай.

Хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгын техническэ хэмжээе, шанарыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэриие материальна ба моральна талаарнь урмашуулгые нарижуулан һайжаруулхаар шэглүүлэгдэһэн бүлэг хэмжээнүүд тогтоол дотор хараалагдана. Тусхайлбал, ашаглалгада тэдэнэй бата бэхи байлгые дээшэлүүлгэһээ, запас частьнуудаар хангагдасын эрилтэ хэрэглэмжые хороолгоһоо арадай ажахыда абтаһан экономическа ашаг үрын ашаар промышленностьда ба хүдөө ажахыда машинануудые худалдаха оптово үнэ сэнгүүдтэ урмашуулгын нэмэлтэ түлбэринүүдые үнэ сэнгүүдэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет хоёр жэл хүрэтэр болзортойгоор тогтоохо. Запасной частьнуудаар ажахынуудые хангаха даабаринуудые дүүргэхын түлөө хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлнэ.

КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдөө ажахыда оньһон техникэ хэрэглэлгые, техническэ хангалгые, заһабарилгые ба хадагалалгые үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэриин үргэн ехэ программа хараалба. Нимэ зорилготойгоор союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй Үрэ жэмэсэй-овощой ажахын министерствэдэ, СССР-эй «Госкомсельхозтехникэдэ» автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнууд болон областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, республиканска (АССР), хизаарай, областной ба районно агропромышленна нэгэдэлнүүдэй соведүүдтэ даалгагдаа гэбэл:

1983 онһоо эхилжэ, техникэ хэрэглэлгые эмхидхэхэ түрүү аргануудые, хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа ургуулгын индустриальна технологинуудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, техникэ хэрэглэлгын хүдэлмэриин эмхидхэлэй онол аргануудые хүгжөөхэ, нарижуулха, ажахын тоосооной оньһожоруулагдамал бригадануудай дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ; колхоз, совхозуудта автогаражнуудые, техническэ хангалгын пунктнуудые, нефтескладуудые, техникэ хадагалхын тула талмайнуудтай, һарабшануудтай, гаражнуудтай машинын хашаануудые байгуулха, мүн СССР-эй «Госкомсельхозтехникын» харьяата ажахынуудта, эмхинүүдтэ заһабарилга-ашаглалгын баазын объектнүүдые бариха, һэльбэн шэнэлхэ, ашаглалгада оруулха. Заһабарилгын предприятинууд болон мастерскойнуудые шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр, зэр зэмсэгүүдээр, туршалгын стендүүдээр ба приборнуудаар хангаха даабаринууд СССР-эй Госснабта, зохихо министерствэнүүд болон албан зургаануудта тогтоогдоһон байна;

тракторнууд, комбайнууд болон хүдөө ажахын бусад машинануудта хүдэлдэг механизаторнуудай үдэрэй нормые нилээд дээшэлүүлхэдээ, дизельнэ түлишэ гаргашалгые, техникэ харууһалгада зорюулагдадаг гаргашануудые горитой хороохо.

Тэдэниие гаргашалгын техническэ үндэһэ һууритай хэм хэмжээнүүдтэй зохилдуулан, СССР-эй зохихо министерствэнүүд болон албан зургаанууд, хүдөө ажахын техникын запасной частьнуудые ехээр бүтээжэ, ажахынуудта эльгээхэ уялгатай. Колхоз, совхозуудые, хүдөө ба уһанай ажахын бусад предприятинуудые, эмхинүүдые запасной частьнуудаар гүйсэд һайнаар хангалгые 1985 ондо түгэсхэхыень СССР-эй «Госкомсельхозтехникэдэ» даалгагдаа. Муу шанартай, түхэл шэнжээ алдаһан гү, али бүридүүлэгдээгүй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, эльгээһэн тушаалтадые, мүн колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, эмхинүүдтэ машина, түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгын, хадагалалгын, тоо бүридхэлһөө гаргалгын, техническэ харууһалгын ба заһабарилгын ёһо гуримуудые хазагайруулһан гэм зэмэтэй хүнүүдые харюусалгада хабаадуулха.

Нютагуудай партийна ба совет органууд машинно-тракторна парк хэрэглэлгые һайжаруулха, хүдөө ажахын техникэ удаан саг соо хэрэглэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон эмхинүүдэй ажалшадай дунда эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие шангадхаха, хүдөө ажахын машина, түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгын, хадагалалгын түлөө партийна, совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынь харюусалгые дээшэлүүлхэ уялгатай.

* * *

Тэрэниие шиидхэлгэдэ ороной үргэн нийтэ ажалшадай анхарал оролдолгын хандуулагдаха ёһотой хүдөө ажахые шэнэ техникээр зэбсэгжүүлхэ зорилгын гүрэн түрын удха шанартай байһые хараада абажа, тогтоолоор тодорхойлогдоһон даабаринууд болон хэмжээнүүдые бэелүүлгэ экономическа ба политическэ ехэ удха шанартай түбхын түрүүшын хэрэг болоно гэжэ тоолохыень КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, министерствэнүүд ба албан зургаануудые, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, хизаарнууд болон областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалаа. Энээнэй түлөө зохихо министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, нютагай органуудай, нэгэдэлнүүдэй, эмхи зургаануудай ба организацинуудай нэгэдэхи зэргын хүтэлбэрилэгшэд харюусалгатай байна.

Хүдөө ажахын машина бүтээлгын һалбаринуудта бэелүүлэгдэдэг эрдэм, техникын хүдэлмэриие үндэһөөрнь нарижуулан һайжаруулгада, тэдэнэртэ хараалагдаһан номенклатурын үндэһөөр машинануудые, запасной частьнуудые бүтээжэ, хүдөө ажахыда эльгээхэ түсэбүүдые дүүргэхэ гүрэнэй журамые али болохоор бэхижүүлгэдэ, дурсагдаһан һалбаринуудай предприятинуудые эрхим шанартай материалнуудаар, хабсаргагдадаг хэрэгсэлнүүдээр, мүнөөнэй технологическа түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангалгада онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Түбэй ба республиканска түсэблэлгын органуудай, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, нютагуудай партийна, совет ба ажахын органуудай хүсэлэл оролдолгонууд хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятинуудые, эмхинүүдые капитальнаар барилгые үндэһөөрнь һайжаруулгада зорюулагдаха ёһотой.

Гүрэн түрын онсо шухала удха шанартай дурсагдаһан барилгануудые материально-техническэ нөөсэнүүдээр түбхын түрүүлэн хангалгын тогтоогдоһон гүримые хэлбэрилгэгүйгөөр сахиха шухала. Ашаглалгада оруулагдаһан, хүдэлжэ байдаг үйлэдбэриин хүсэнүүдые мүн лэ гүйсэд дүүрэнээр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ.

Хараалагдаһан даабаринууд болон хэмжээнүүдые дүүргэлгын хойноһоо нарин нягта хиналта тогтоохыень партийна, гүрэнэй органуудта даалгагдаа. Табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэреэ шэглүүлхэ, энэ талаар ажалша коллективүүдые элсүүлхэ.

Хүдөө ажахын техникэ ба тэрээндэ хабаатай хэрэгсэлнүүдые, тэрэниие үйлэдбэрилхэ материалнуудые, технологическа түхеэрэлгэ бүтээн гаргадаг промышленна предприятинуудай, мүн СССР-эй «Госкомсельхозтехникын», колхоз, совхозуудай ажалшад хараалагдаһан даабаринуудые дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха юм гээд батаар найдажа байһанаа КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

АЖАЛАЙ ЗАЛУУ ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ СЛЁТ

Үсэгэлдэр гүрэнэй Буряад драмын Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай орденто академическэ театр соо ажалай түрүүшүүлэй республиканска слёт болобо.

ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **Л. Бартунаев** республикынгаа ойн баярые угтуулан, залуушуулай габшагай ажал хэрэгүүд тухай дэлгэрэнгы элидхэл хээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ ВЛКСМ-эй Кабанскын районой нэгэдэхи секретарь **М. Звездин,** Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой ахалагша хонишон, ВЛКСМ-эй XXIX съездын делегат **Д. Дамбинов,** «Жилгражданстрой» трестын нэгэдэхи СМУ-гай штукатуршэрдэгшэ, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат **Е. Валина,** локомотив-вагон заһабарилгын заводой аппаратна цехэй комсомол-залуушуулай бригадын бригадир **В. Чикишев,** Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын һаалишан **Ж. Очирова,** Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой комсомол-залуушуулай тракторна бригадын бригадир **В. Багулов,** Улаан-Үдын ВЛКСМ-эй Октябрьска районой нэгэдэхи секретарь **В. Бутуханов,** судна бүтээлгын заводой гурбадахи цехэй ахалагша мастер, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй Соведэй түрүүлэгшэ **Н. Захаров,** «БАМтоннельстрой» 11-дэхи тоннельнэ отрядай слесарь-хабсаргагша, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн **Е. Толстоухов,** Улаан-Үдын столовонуудай 1-дэхи трестын юһэдэхи столовын хүдэлмэрилэгшэ **А. Бельтуева,** авиационно заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Н. Куриленко,** Захааминай районой Санагын совхозой малшан **Р. Соктоев,** Түнхэнэй районой Хэрэнэй ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай оёдолшон **В. Галтаева** гэгшэд үгэ хэлээ.

Удаань КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** үгэ хэлэһэн байна.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов,** профсоюзуудай областной соведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев,** КПСС-эй обкомой таһагуудые даагшанар болон бусад хүтэлбэрилхы тушаалтад слёдто хабаадаба.

Түрэл Буряадайнгаа 60 жэлэй ойн баярые ажалай бэлэгүүдээр угтая гэһэн уряатайгаар республикын бүхы комсомолшуудта, залуу хүбүүд болон басагадта зорюулһан хандалга слёдто хабаадагшад баталан абаа.

Һүүлдэнь социалис мүрысөөндэ шалгарһан залуушуулай коллективүүдтэ, ажалай түрүүшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Манай корр.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

ТҮГЭСХЭЛЫЕНЬ һАЙНААР ЭМХИДХЭХЭ

«Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр партийна һуралсалые саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалые һайжаруулха талаар тодорхой заабари табигдаһан байна. Энэ шэнэ эрилтын ёһоор республикын партийна организацинуудта коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй һуралсалай бүридэлые һайжаруулха, шанарыень дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулагдана. 1982 — 1983 онуудай һуралсалай жэлдэ марксистско-ленинскэ һуралсалда 150 мянга гаран хүн хабаадалсана. Тэрэ тоодо партийна гэгээрэлэй һургуулинуудта 47286 хүн эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Экономическа һургуулинууд болон семинарнуудта 75425 хүн һурана.

«Сүлөөтэ республикануудай эбдэршэгүй холбоон...» гэһэн темэ һуралсалай жэлэй эхиндэ партийна, экономическа һургуулинуудта, теоретическэ болон методологическа семинарнуудта ехэ һонирхолтойгоор зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэ хэшээлнүүдэй үедэ олохон пропагандистнар КПСС-эй ленинскэ национальна политикын илан мандаһые бүхы талаһаань шэнжэлэн харуулжа, тэрэнэй ажамидаралта баратгдашагүй хүсые элирхэйлжэ шадаа бэлэй. Гэхэтэй хамта манай ороной адли тэгшэ эрхэтэй, сүлөөтэ республикануудай арад зон эбтэй эетэй нэгэн бүлэ шэнгеэр ажаһуухаһаа гадна, коммунис партияа нягтаар тойрон жагсанхай гэжэ олон баримтанууд дээрэ үндэһэлэн тодоруулаа.

Тиихэдэ декабрь-январь һаранuудта КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудаар, 1982 оной декабриин 21—22-то болоһон КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй болон РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай суглаан дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Ю. А. Андроповой «СССР-эй 60 жэл» гэһэн элидхэлээр тусхай хэшээлнүүд үнгэргэгдэжэ, һуралсалай темэнүүдэй удхые баяжуулан үргэдхөө. Эдэ материалнуудые шудалан үзэхэдөө ажалшад үдэр бүриингөө бодото ажал хэрэгтэй республикын, районой предприятиин, колхоз болон совхозуудай урда табигдаһан зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор шудалан үзэһэн байна. Мүн табан жэлэй гол — гурбадахи жэлэй даалгабаринуудые бэелүүлхэ талаар партийна организацинуудай бодото ажал хэрэгтэй холбогдожо, ажалшадай эдэбхи үүсхэлыень бадаруулан хүгжөөхэ талаар зорилгонууд табигдаа. Кабанскын районой Хандалын совхозой пропагандист М. А. Кострикoвой хүтэлбэрилдэг марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулида хабаадагшадай олонхинь Эдеэ хоолой программа шудалан үзэхэдөө, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилгоор үйлэдбэриин нөөсэ, арга боломжонуудые элирхэйлэн хэрэглэхэ тушаа һанамжа дурадхалнуудаа оруулаа. Ажалай журам шангадхаха хэрэгтэ һаад тохёолдуулдаг элдэб дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ табигдаба. Ажалдаа гарадаггүй зарим малшад, мал адуулагшад, һаалишад олониитын зүгһөө эрид шууд буруушаагдадаггүй, шүүмжэлэгдэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Кабанскын районой Мысовскойн элшэ хүсэнэй участогай пропагандист Н. А. Чебатковой үнгэргэһэн хэшээлнүүд дээрэ һурагшад В. К. Пахмутова, В. Н. Хмелинский, С. С. Аксенов гэгшэд ажалай журам эбдэгшэдтэй яажа тэмсэхэ тухай тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна. Архи уугаад журам эбдэдэг зарим хүдхэшүүлые тусхай лагерьнуудта эльгээхэ, урмашуулгада хүртэхэ эрхэһээнь хаһаха гэхэ мэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Ехэнхи һургуули болон семинарнуудай хүдэлмэриие шэнжэлэн харахада, хэшээлнүүдэй үзэл сурталайнь, теоретическэ болон методическа хэмжээнэй нилээд дээшэлжэ байһые гэршэлжэ үгэнэ. Энэ хадаа республикын эрхим пропагандистнарай оролдосын үрэ дүн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэй дунда Т. И. Бадашкеева (авиазавод), И. П. Ложкин (Шэнэ-Бэрээнэй завод), Г. П. Шумилов (мяханай комбинат), З. М. Суслова (Галуута Нуурай ГРЭС), Н. Н. Герасименко (Хурбын леспромхоз), Б-С. Н. Бадмаев (Георгиевский совхоз), Ц. Р. Лыктыпов («Искра» колхоз), Е. Т. Жамсаранова (Харацайн совхоз) болон бусадые нэрлэжэ болоно. Тэдэнэр теоретическэ материалнуудаа ажабайдалтай, ажалша коллективүүдэй зорилгонуудтай шадамар бэрхээр холбоно. Пропагандистнар хэшээлдээ эдэбхитэй, ашатуһа ехэтэй онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Тэрэшэлэн конференци, семинар, хөөрэлдөөн, рефератуудые зүбшэн хэлсэлгэ, бодото даалгабари дүүргэлгэ гэхэ мэтэ зүйлнүүдые ходо хэрэглэдэг байна. Энээнэй ашаар һуралсал улам һонирхолтой болножо, хэшээлнүүдэйнь удха шанар дээшэлнэ. Партиин Загарайн, Захааминай, Кабанскын, Хориин райкомууд ажахынуудай партийна организацинууд һуралсалай шанар дээшэлүүлхэ, пропагандистнуудтай ябуулдаг хүдэлмэри һайжаруулха талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абана.

Һуралсалай бодото ажалтай холбоотой талань һайжараа. Тиигэжэ ажалшадай эдэбхи үүсхэлынь дээшэлжэ, үйлэдбэридэ бии байһан арга боломжонуудые элирхэйлэн хэрэглэхэ хүдэлмэри улам һайжаржа байна. 45 мянга гаран һурагшад коммунис ажалай ударнигууд, 55 мянга гаран хүн энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Партийна, комсомолой, гэгээрэлэй, экономическа һуралсалай һургуулинуудай һурагшад пропагандистнуудай туһаламжаар 70 мянга шахуу социалис уялга, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар 5,3 мянган түсэб, инженерно-техническэ хүдэлмэришэдэй хубиин зохёохы 10,4 мянган түсэб, алмалта, арьбалалтын 2,2 мянган лицевой счет зохёогдожо, уралан нарижуулгын 7 мянган дурадхал оруулагданхай.

Гэбэшье политическэ һургуули, семинарнуудые, экономическа һуралсалай һургуулинуудые бүридхэхэ хэрэгтэ дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд яһала бии. Зарим коллективүүдтэ, тэрэшэлэн Яруунын, Баргажанай, Хяагтын районуудай политическэ зарим һургуули болон семинарнууд үйлэдбэриин хуушанай гуримаар бүридхэгдэһэн байна. Энэнь һуралсалайнгаа түхэл шэглэлые өөрынгөө дураар шэлэн олохо ябадалые хазагайруулһан ушар болоно.

Пропагандистнарай бэлэдхэлэй шанарыень шэнжэлэн үзэхэдэ, КПСС-эй Бэшүүрэй, Зэдын, Хурамхаанай, Хэжэнгын болон бусад районно комитедүүд пропагандистнарые бэлэдхэхэ талаар КПСС-эй обкомой марксизм-ленинизмын университедэй заочно һуралсалые муугаар хэрэглэнэ гэжэ элирбэ.

Хяагтын районой Хүдэриин, Хяагтын, Ехэ-Нугын совхозуудта, Улаан-Үдын районой «Восход» колхоздо, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда, гахайн комплексдо, «Советская Россия» колхоздо, Яруунын районой «Коммунизм», «Дружба» колхозуудта, Наоһатын совхоздо зарим һургуулинуудай хэшээлнүүдэй шанарта, теориин болон методикын талаар хэмжээндэ һанаһанда хүрэмэ анхарал хандуулагданагүй. Политическэ эрдэм мэдэсээ һурагша, пропагандист бүхэнэй өөрөө дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хүсэл зэрмэлзэлэйнь хэрэг үшөөл болоогүй байһан зандаа. Материалнуудаа халирхайгаар шудалха ябадалшье үзэгдэнэ.

Мүнөө коммунистнуудай, комсомолшуудай болон партийна бэшэ хүнүүдэй политическэ болон экономическа һуралсалай эгээл харюусалгата хаһа — һуралсалай жэлэй дүн гаргаха саг дүтэлжэ байна. Апрелиин 18-һаа 25 болотор хүдөөгэй партийна организацинуудта, майн 16-һаа 23 болотор городуудта түгэсхэлэй хэшээлнүүд үнгэргэгдэхэ юм. Эндэ һурагшадай эрдэм мэдэсын хэмжээе, һуралсалай аша үрые бодотоор сэгнэхэ арга боломжо бии. Һуралсалай үедэ хүнүүдэй теоретическэ эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ, өөртөө хэрэгтэй тобшолол хэжэ, һуралсалһаа мэдэжэ абаһан юумэеэ бодото ажалдаа нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ гэһэн зорилго табигдаха зэргэтэй.

Түгэсхэлэй хэшээлнүүдэй темэнүүдыень, янза түхэлыень тодорхойлхо үргэн арга боломжо партийна организацинуудта, пропагандистнарта үгтэнэ гээшэ. Эндэ ямар онол арганууд хэрэглэгдэжэ болохоб гэбэл: һурагшадай бүхэли бүлэгтэй гү, али хүн бүхэнэй аминдань хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, зачёт, шалгалта, реферат хамгаалга, теоретическэ конференци үнгэргэлгэ болоно.

Залуу коммунистнуудай һургуулинуудта эгээл шухала темэнүүдээр реферат бэшүүлээд, зүбшэн хэлсээ һаа, таарамжатай.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин һургуулинуудта хэрбээ һурагшадай һуралсалайнгаа курсые шудалжа дүүргээ һаань, бүхы курсаарнь зачет, шалгалтануудые абажа болоно. Программын ямар, нэгэ хубиие гараһан байгаа һаань, үзэһэн материалаа хэр зэргэ ойлгооб гэжэ сэгнэхын тула хөөрэлдөө үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Научна коммунизмын һургуулинуудта түгэсхэлэй хэшээлнүүдые теоретическэ конференциин түхэл маягтайгаар, реферат хамгаалгын шэнжэтэйгээр үнгэргэхэ онол арга дурадхагдана.

Партийно ажахын эдэбхитэдэй һургуулинуудта «В. И. Ленин, КПСС-эй алмалта, арьбалалта тухай», «Агропромышленна комплексые экономическа талаарнь эрхилэлгэ» гэһэн курсануудай гол асуудалнуудаар курсовой хүдэлмэри хамгаалха шухала.

Теоретическэ болон методологическа семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэд партийна организацинуудтаяа хамта түгэсхэлэй хэшээлнүүдые һурагшадай эгээл һонирхол татаһан асуудалаар теоретическэ конференци болгон үнгэргэбэл, таарамжатай гэжэ һанагдана. Хүн бүхэн реферат бэлдэжэ, конференци дээрэ тэдэнэй эгээл һонирхолтойнь зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой. Дээдэ һургуулитай коммунистнуудай олонхинь консультантнуудай хүтэлбэри доро өөһэдөө хүдэлхэ байна. Эдэ һуралсагшадай дунда түгэсхэлэй хэшээл-реферат хамгаалгын түхэл маягтайгаар үнгэргэгдэбэл аша туһатай гэжэ тооломоор.

Комсомолой политическэ һуралсалда түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ заагдаһан болзор соо үнгэргэгдэхэ болоно. Эндэ КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй материалнуудые оруулалсажа, шудалан үзэһэн эгээл шухала асуудалнууд табигдаха ёһотой. Хэшээлэй үедэ комсомолшуудай ажалай вахтын ябаса, социалис уялгануудай хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһыень шэнжэлхэ.

Залуу ленинецүүдэй һургуулинуудта программын бүхы материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ.

Экономическа һуралсалда һурагшадай бэлэдхэлэй жэшээгээр хэшээл ямар аргаар үнгэргэгдэхэб гэжэ тодорхойлогдохо болоно. Бүхы курсын материалаар хөөрэлдөө гү, али шалгалта хэхэ шухала. Мүн түгэсхэлэй семинар гү, али научно-практическа конференци хэхэдэ болохо байна. Экономическа һуралсалай зарим һургуулинуудта зачет тушаалга хэрэглэгдэдэг, мүн ажалша коллективүүдэй экономическа ажал ябуулгыень һайжаруулха талаар һурагшадай дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Түгэсхэлэй хэшээлнүүд дээрэ арбан нэгэдэхи табан жэлые бүхыдэнь, мүн 1983 оной даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ һурагшадаи хэр зэргэ хабаадалсажа байһые пропагандист сэгнэжэ, али болохо туһа хүргэхэ ёһотой. Илангаяа түүхэй эд болон материальна нөөсэнүүдые, түлишэ болон зайн галай элшэ хүсэ өөрынгөө предприяти, колхоз, совхозуудта алмаха талаар дүй дүршэлэй бодотоор бэелүүлэгдэжэ байһыень тодорхойлхо, байһан дутуу дунданuудые усадхаха талаар һанамжа дурадхалнуудые абаха хэрэгтэй. Экономическа һуралсалай бүхы һургуулинуудта 1982 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй, ВЦСПС-эй болон БЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн коллективүүдэй дүй дүршэлые шудалан үзэхэ шухала.

Политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд, партийна комитедүүд түгэсхэлэй хэшээлдэ бэлэдхэлэй үедэ пропагандистнуудай хубиин зохёохы түсэбые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, угтамжын түсэб болон социалис уялгануудые зохёон табихада һурагшадта ямар туһа хүргөөб, ямар бодото даалгабари дүүргүүлээб, һуралсалда хабаадагшадай ниитэ-политическэ эдэбхи үүсхэлыень бодото хэрэг дээрэнь бадаруулжа шадаа гү гэжэ тодорхойлхо зэргэтэй. Эндэ туйлагдаһан дүй дүршэлые согсолжо, бүхы пропагандистнуудай дунда тарааха хэрэгтэй.

Һуралсалай дүн гаргалга, түгэсхэлэй хэшээлнүүд ажал ябуулгын үндэр эрилтын оршон байдалда үнгэргэгдэхэ ёһотой. Тэрэнэй дүнгүүдые ехэ нарин нягтаар шэнжэлжэ, партийна бюро болон комитедүүдэй заседанинууд дээрэ, коммунистнуудай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй. Тиигэжэ һуралсал болон һурагшадай политическэ ба ажалай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ, партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы үүргые хурсадхаха, ниитэ политическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ хэр зэргэ туһалааб гэжэ тодорхойлходо шухала. Марксистско-ленинскэ һуралсалай жэлдэ ямар дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд байгааб гэжэ элирхэйлэн харуулаад, тэдэниие түргэн усадхаха талаар бодото хэмжээ ябуулгануудые хараалха гэһэн эрилтэ табигдана.

А. БАИНОВ,
КПСС-эй обкомой
Политическэ гэгээрэлэй
байшангые даагша.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

ЗЭМЭТЭЙШҮҮЛ ХЭҺЭЭГДЭЭ

Ажалай журам шангадхаха, гурим хазагайруулагшадтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ тухай шанга хөөрэлдөөн Яруунын районой «Улаан Туяа» совхоздо болножо үнгэрбэ. Энэ асуудалаар элидхэл ажахын партийна эхин организациин секретарь В. Ц. Цыбиков хэһэн байна.

Эгэтын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ж. Ц. Гармаев, совхозой отделениие эрхилэгшэ Ц. Т. Базаров, ахамад агроном Ц. Д. Дашиева, инженер Д. Ц. Банзатов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд ба байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан, энэ талаар үзэгдэдэг дутуу дунданuудые усадхаха тухай тоггобод. Тэдэнэр ажалай журам эбдэгшэдые, хүдэлмэридөө гээгдэгшэдые болон архитай нүхэсэгшэдые хатуугаар хэһээхэ. энэ талаар зохихо хэмжээнүүдые абаха гэһэн эрилтэ табиба.

Эндэ нэтэрүү ехээр архи уугаад, ажал хүдэлмэридөө гарахагүй ушарнууд үшөө олон байна. Ахалагша малшан Ж. Цыренжапов эрэ хашарагуудые харууһалдаг юм. Зүгөөр тэрэ малаа харууһагүйгөөр хаяад, хэдэн хоногоор архидадаг байшоо. Энэл шалтагаанһаа болножо, тэрэ дүрбэн толгой хашарагуудаа үгы болгоһон байна.

Барилгашан Д. Дымбрылов гэгшэ мүн лэ хэдэн хоногоор архидадаг, ажалдаа гарадаггүй юм. Тиимэһээ журам хазагайруулдаг энэ хүн бага салинтай ажалда оруулагдаба. Тиихэдэ техникэ заһабарилга дээрэ ажаллагшад Н. Борсоев, В. Лубсанов, Р. Д. Лодоев, Д. Цыренжапов болон бусад ажалдаа саг үргэлжэ гээгдэжэ ерэдэг гэжэ элирүүлэгдээ. МТМ-эйн хүдэлмэрилэгшэдэй ажалһаа эртэ ябахашье ушар үзэгдэдэг байшоо.

Д. ШИРАБОН.

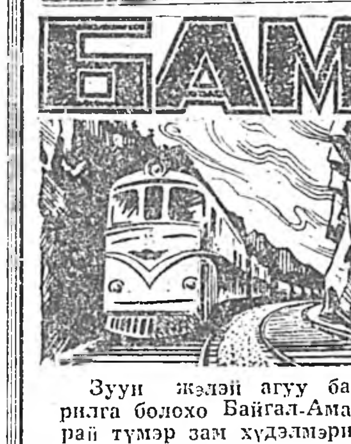

Зуун жэлэй агуу барилга болохо Байгал-Амарай түмэр зам хүдэлмэришэ бэрхэ хүдэр гарнуудаар бүтээгдэнэ. Хойто-Муяын баруун порталай тоннельнэ отрядай проходчигууд БАМ-ай барилга дээрэ онсо шалгаран хүдэлнэ. Отрядай коллектив ажалша бэрхэ түрүүшүүлдээ түшэглэн, ажалдаа эрхим амжалтануудые туйлана. Отрядай хүдэлмэрилэгшэд А. А. Зубаревай (зураг дээрэ зүүн гарһаа хоёрдохи) бригадада хүдэлдэг Ю. А. Даникер отрядайнгаа коллектив соо шударгы ажалаараа суурхадаг юм. Барилгашадай бригаданuудай түрүү звенонуудай нэгые залуу тоннельщик Николай Михайлович Тарасюк (зураг дээрэ зүүн гарһаа дүрбэдэхи) хүтэлбэрилдэг. Звеногой түсэбтэ даабаринууд болон уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ коллективэй гэшүүн Константин Михайлович Зимарин (зүүн гарһаа гурбадахи) шэнги хүдэр бэрхэ хүдэлмэришэдэй оруулдаг хубита ехэ. Манай штатна бэшэ фотокорреспондент Н. Ефимовэй буулгаһан энэ зурагай зүүн гарһаа табадахи хүниие тоннельнэ отрядта танихагүй хүн үгы байха. Юуб гэхэдэ, М. А. Маслюгай бригадын тэшүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ходо тооной түрүүлжэ гарадаг Николай Петрович Дроваль арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшүүлэй тоодо батаар жагсанхай.

ҮРТӨӨН-БУЛАГАЙ ХОНИШОД

Семен Жимбеевич Брюханов харууһалжа байһан 559 хонидойнгоо толгой бүриень мэдэдэг, ямар эхэ хониной эхир хурьга түрэхые, ямар хониной хурьгадаа голодогые багсаагаад байдаг гэжэ тэрэнэй отарада ерэдэг колхозой мэргэжэлтэд хэлэдэг. Хонидоо бултыень иигэжэ мэдээд байха гээшэ Брюхановтанай мэргэжэл шадабариин, амжалтын үндэһэ һуури болоно ха.

Энэ бүлэ 15 жэлдэ хонин ажахыда хүдэлнэ, тэрэ тоодо арбан хоёр жэлыень Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байна. Семен Жимбеевич хонишоной ажалда хододоо харюусалгатайгаар хандадаг, үнэн сэхээр хүдэлдэг юм. Тэрэ түл абаха, нооһо хайшалха түсэбтэ даабарияа жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн ойн баярай жэлдэ хонидойнгоо 95 хубиень бүрин бүтэн байлгаһан, түсэбөөр хараалагдаһан 3 килограммай орондо, хонин бүриһөө 3,3 килограмм нарин нооһо хайшалһан.

Брюхановтанай отарада хэдэ дахин ерээ һэм. Һаяхан Үртөөн-Булагта болоһон уулзалга илангаяа хадуугдаба. Саһанай хайлажа, хабарай урин дулаанай ерэжэ байһые обёормоор. Хонидой байра соо хүнүүд олон, шууяатай байба. Хонишод, хурьгашад түл абалгаяа түгэсхэжэ, сэдьхэл дүүрэн байбад. Мүнөө 590 хурьган гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьгад абтанхай. Түл түрэсэеэ элдэб үбшэнһөө һэргылэн хамгаалха, бүрин бүтэн ногоо гэшхүүлхэ гол зорилго хонишодой урда табигдана.

— Семен ба Анна Брюхановтан хорёод хоног соо үдэр һүниие илгангүй ажаллажа гараа. Хайшан гэжэ тэсэнэ гээшэб? — гэжэ залуу хурьгашад гайхалсаха юм.

— Цындуевтанай ажал хэрэг хэр һайнаар ябажа байнаб? — гэжэ бидэниие харамсаараа Брюханов асууба. — Тэрэ мэхэтэйхэнээр харасагаан, анхаралтайгаар харюу хүлеэнэ. Эндэхи хонишод Владимир Нимбуевич Цындуевтай хэдэн жэл соо мүрысэнэ, тэрэниие илажа гарахын тула бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ ойлгонод.

Залуу хонишод Цындуевтан Хяагтын трактда дүтэхэнэ һуурижанхай. Семен Жимбеевич хүршэ хонишодтоо ошожо, хүдэлмэридэнь ямар шэнэ һайн юумэнэй бии болоһониие хурса нюдөөрөө ажаглан харадаг. Эдэ хоёр мүрысэгшэд эртэ намарһаа эхилээд, хонидой түл абалгада һайса бэлдэһэн юм. Түл түрэсэ абалга хонишодой жэлэй ажалые түгэсхэхэ үе мүн. Түрүү хонишод абаһан хурьгадаа бүрин бүтэн байлгахын тула олон жэлэй туршада шалгагдаһан технологи хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэдэг юм.

— Манай республикын ойн баярай жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абаха, хонин бүриһөө, 3,5 килограмм нооһо хайшалха, эхэһээнь һалгааха үе болотор хурьгадай шэгнүүрые 20-һоо бага бэшэ килограммда хүргэхэ, хонидоо бэлшээн таргалуулха социалис уялга абанхайб, —гэжэ Семен Жимбеевич тоб байса хэлэбэ. — Ажалай журам бэхижүүлхэ асуудал мүнөө тон зүб табигдана. Арга боломжонуудаа һайнаар шэнжэлжэ үзэбэл, ажал хэрэгтээ оролдосотойгоор, эзэн ёһоор хандабал, журамтай байбал, ямаршье бэрхэшээлтэй байдалһаа гаража болохо бшуу.

Үнэхөөрөөшье хонишоной ажал хүнгэн бэшэ юм. Оролдосотойгоор ажаллаһанай, ажалдаа бодомжотойгоор, харюусалгатайгаар хандаһанай, шэнэ, түрүү дүй дүршэл эсэшэ сусашагүйгөөр бэдэрэлгын ашаар лэ эндэ амжалта туйлажа болохо юм.

Хонишодой бригадын амжалтанууд бүхы коллективһээ дулдыдадаг. Тиимэһээ бэе бэедээ нүхэд ёһоной хандалга, бэе бэеэ дэмжэлгэ хадаа эрхим дүн туйлаха эрхэ нүхэсэл мүн. Семен Жимбеевич хододоо зүйтэй зүб эрилтэ табидаг. Мүн ахалагша хонишон колхозойнгоо зоовет мэргэжэлтэдтэй нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлдэг, хонин ажахые эрхилхэ талаар шэнэ юумэнүүдые эдэнэртэй хамта зүбшэн хэлсэдэг, хүдэлмэридөө хэрэглэдэг һайн заншалтай.

Р. БАЛДАНОВ.

ХАМТЫН ПОДРЯДААР ХҮДЭЛНЭ

ХАРЬКОВ. Харьковска областиин колхоз, совхозуудта свекло ургуулдаг оньһожоруулагдамал 630 звеногой ажал эсэсэй үндэр дүнгүүдһээ дулдыдаха болонхой. Тэдэнэй һүүлшынхинь ажахынуудайнгаа захиргаануудтай хамтын подряд тухай һаяхан хэлсээ баталаа.

Ажахын тоосооной звенонуудай мэдэлдэ 114 мянган гектар тараалан, сеялкэнүүд, ургамалнуудые шэнгэдхэхэ электронно тухеэрэлгэнүүд, 6 зүрүүд абадаг КС-6 түхэлэй хүряалгын агрегадууд, бүтээсэ ехэтэй бусад техникэ үгтэхэ юм. Эдэ бүгэдэ гар ажал хэрэглэнгүйгөөр саахарай свекло ургуулха арга олгохо.

Свекло ургуулагшадай полиин үрэжэлые тодорхойлходонь областиин «Сельхозхимия» нэгэдэлэй мэргэжэлтэд туһалаа һэн. Тараалангай гектар бүхэндэ 32 тонно нютагай ба 3,5 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Үбэлдөө эмхидхэгдэһэн механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалай үедэ Социалис Ажалай Геройнууд Н. Тягно, Н. Гербич, А. Солоха гэгшэдэй даадаг областиин эгээл түрүүшын подрядна звенонуудай дүй дүршэлые свекло ургуулагшад наринаар шудалһан байгаа. Хэһэнэйнгээ зэргээр абадаг коллективүүдтэй сасуулхада, тэдэнэр гектар бүхэнһөө 20—25 процентээр ехэ продукци абадаг.

Хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг болоһониинь Харьковска областиин свекло ургуулагшадай мүнөө жэлдэ хэдэн миллион тонно свекло гүрэндэ худалдахадань туһалха байна.

Совет орон дотор

АЖАЛАЙНЬ НАМТАРАЙ ЭХИН

АЛМА-АТА. Һургуулиингаа һүүлээр түрэл нютагтаа үлэхые шиидэһэн Карагандинска областиин Актаста тосхоной дунда һургуулиин 10-дахи классайхид холын отарада хүдэлмэриин дүршэл гаража эхилбэ.

Хүдэлмэриин түрүүшын халаанай урда тээ һурган хүмүүжүүлэгшэ — Социалис Ажалай Герой, малшадай бригадир С. Бáяловтай һурагшад уулзажа хөөрэлдэһэн байна. Тэрэнь энэл һургуулиие дүүргэһэн юм. Эгээл хаһа дээрэнь һурагшад туһалхаяа ерэһэн байшоо. Совхозой отарада түл абалга эхилэнхэй.

«Аркалыкский» совхозой һургуулиие шефтээ абаһаарнь хэдэн жэл болоо. Тэрэнэй мүнгэ зөөреэр кабинедүүд түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ хонишодой мэргэжэлдэ бэлдэдэг, ерээдүйн механизаторнуудые, электригүүдые, барилгашадые һургадаг. Һургуули дүүргэгшэдэй ехэнхи хубинь тосхондоо хүдэлхэеэ жэл бүри үлэдэг юм.

Мүнөө жэлдэ Казахстанай хүдөө ажахын үйлэдбэридэ 10 мянга гаран залуушуул нэмэжэ орохо. Тэдэнэй гурбанай хоёр хубинь хони үсхэбэрилгын бригаданuудай, фермэнүүдэй коллективүүдтэ ерэхэ байна.

АЙЛ БҮХЭНДЭ —НОМ

СУЗДАЛЬ. (Владимирска область). Россиин номдо дуратайшуулай һайн дуранай бүлгэмдэ 6,5 миллионһоо дээшэ эдэбхитэд тоологдодог. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Мүнөө жэлдэ республикын номдо дуратайшуулай бүхы эмхинүүдтэ үнгэргэгдэхэ суглаануудай зүблэхэ зүйлдэ «Ямар ном намда хэрэгтэйб?» гэһэн нэгэн асуудал табигдаха юм. РСФСР-эй номдо дуратайшуулай бүлгэмэй правлениин эндэ болоһон пленум дээрэ энээн тухай мэдээсэгдэһэн байгаа. Номой һайндэрнүүд болон фестивальнууд, уран зохёолшодтой ба зохёолнуудайнь геройнуудтай уулзалганууд, уншагшадай конференцинүүд тэдэнэй һонирходог асуудалнуудые мэдэжэ абахадань, библиотекэнүүдэй жасые зүбөөр бүридхэхэдэнь хэблэлшэдтэ туһалха байна. Хүдөө нютагуудта номдо дуратайшуулай 2000 клуб, 1000 шахуу ниитын библиотекэ тоологдоно.

(ТАСС).

ЭРДЭМ УХААН—ХҮДӨӨ АЖАЛ

СИБИРЬТЭ ОРООҺО
УРГАСА ДЭЭШЭЛ

Сибириин хүн зоной олошорхо бүри ороной Европодохи хубиин түбэй районуудһаа эдеэ хоол ниишэ зөөхэнь хүшэр хүндэ болоһон дээрэһээ өөһэдынгөө хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргөөр хүгжөөхэ зорилго сибириинхидэй урда табигдана. Эрдэмтэд ба мэргэжэлтэд хүсэеэ нэгэдүүлэн, энэ зорилгые шиидхэхэ байна бшуу. Тиимэ һэн тула 1980 ондо «Колос» гэжэ эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэл (НПО) бии болгогдоод, Сибириин хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдһаа (СибНИИСХоз) гадна, Омско областиин элдэб уларилтай зононуудһаа дүрбэн туршалгын ажахы тэрэнэй бүридэлдэ оролсодог юм. Бидэ ороохото болон малай тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха мүнөөнэй гурим һайжаруулан нэбтэрүүлхэ, үндэр ургасатай шэнэ сортнуудые бии болгожо, тэрэнээ үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой һэмди. Юрэ хэлэхэдэ, бидэ тэнгэриһээ газарта буужа, хүдөө ажахын үйлэдбэри эрдэм ухаан хоёрой уулзадха дээрэ хүдэлхэ болоод байгаабди. Областиингоо ба оршон тойронхи хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ «Колос» бодото хубитаяа оруулаа юм. Хүсэтэ шэниисэ бэлэдхэхэ талаар юушье үгы байһан һаа, Омско область Россиин Федерации дотор нэгэдэхи һууриде гараһан байна.

Табигдаһан зорилгоёо бэелүүлхын тула бидэ эрдэм ухаанай хүдэлмэри үндэһөөрнь хубилгаха гэжэ шиидээбди. Минии һанахада, эрдэмтэдһээ гансал хайшан гээд шэниисэ ургуулхаб гэһэн зууршалга хэрэгтэй бэшэ. Тиимэ юрэнхы зууршалгаар агроном бүхэн ургамал тариха ёһо гуримаа, газар элдүүрилхэ аргаяа, минеральна үтэгжүүлгэеэ өөһэдөө шэлэхэ баатай болодог байгаа. Бага үрэ дүн туйлахын түлөө мэргэжэлтэд хэдэн жэлээ гээдэг байгаа. Һайн, нэгэ жэгдэ ургаса абахын түлөө гансал нютагай уларил ба эрхэ байдалда таарангы ургамалнуудые тариха тодо технологи туһалха юм. Тиимэ технологи зохёохын тула нэгэ агроном бүхы наһаараа хүдэлхэ ёһотой байгаа бшуу. СибНИИСХоз институт мэргэжэлээрээ тараан ажалай байбашье, тэрэниие бэелүүлжэ шадахагүй байшоо. Эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэлэй (НПО) бии болгогдоһоной ашаар тэдэнэй хүдэлмэришэдэй зохёоһон хүдөө ажахын элдэб һалбаринуудай хүгжэлтын арбаад комплексно программа хүсэд бэелүүлэгдэхэ аргатай болоо. «Орооһон» гэжэ комплексно программань хүсэд һайнаар табигданхай.

Шэлдэн хатуу, үнэтэ шухаг ба хүсэтэ шэниисэ ургуулгын технологи зохёохын тула зорюута бии болгогдоһон лаборатори хүдэлжэ эхилэнхэй. Нютагайнь байгаалиин уларил ба газарайнь хэр зэргэ баян байһые харадаа абажа, нютагай ба минеральна үтэгжүүлгын хэмжээ табиһан байна. Газарай хүрьһэндэ хэрэгтэй шииг нойто барижа абахын түлөө эгээл таарамжатай газар элдүүрилхэ арга шэлэжэ абаһан байгаа. Тарилгын гол арга болон сагынь, шэниисэ ургуулха ба хуряаха, тарилгаяа үбшэнһөө болон хорото шумуулнуудһаа хамгаалха хэмжээнүүд тодорхойлогдон зохёогдоо һэн. Эдэ бүгэдэ эрдэмтэдэй оролдосотой һайн, шата шатаарнь хэһэн ажалай нарин технологическа үлхөө

Мүнөөдэр—ПВО-гой сэрэгүүдэй һайндэр

ОРОНОЙМНАЙ ОГТОРГОЙН ХАРУУЛ

Авиациин генерал-полковник Б. В. БОЧКОВ, агаараар добтолгоһоо ороноо хамгаалгын сэрэгэй главнокомандалагшын орлогшо

...ХҮНҮҮД, арми ба ... сэрэгшэд апрелиин ... агаараар добтолгоһоо ... хамгаалгын (ПВО) сэ... удэрые тэмдэглэжэ бай... һайндэр СССР-эй ... Соведэй Президиу... 1975 оной февралиин 20-... Указаар тогтоогдоһон ... Тэрэ үдэрһөө хойшо ... орон дайсанай агаараар ...ноһоо ороноо хамгаал... сэрэгүүдые, тэдэнние мү... ...ын дайшалхы техникэ... ...у зэбсэгүүдээр хангаг... ..., дайнай ветерануудые ..., һайндэрыень жэл ... тэмдэглэнэ.

...-эй ЦК-гай ноябриин ...он) Пленумэй шиидхэ... ...дээр үүсхэгдэһэн ажа... ...политическэ туйлай ...бэжэлтын оршон бай... ... ПВО-гой сэрэгүүдэй ... энэ жэлдэ тэмдэглэг... байна. КПСС-эй ЦК-гай ...на секретарь нүхэр ... Андроповой пленум ...лэһэн үгын хараа бо... ...тобшололнуудые бо... ...дэрэнь бэелүүлгэ, тэ... ...тэһэн «СССР-эй жа... ...» гэһэн элидхэл, Мо... ...станок бүтээгшэдтэй ...хөөрэлдэхэ үедөө хэ... ...зуршалгануудые совет ...гол анхаралда байна. ... XXVI съезд дээрэ ...абтаһан ажалшадай ...һуудалые саашадань ...һайжаруулха, оронной... ...экономическа ба обо... ...хүсэ шадалые бэхи... ...программа удаа да... ...бэелүүлэгдэнэ.

... оронноймнай нангин ...аршалан хамгаалгын ...зэргэдэ, совет арадай ...байгуулхы амгалан ...харуулда ПВО-гой сэ... ...жэгсанхай. Бүхы со... ...нүүдтэл адли ПВО-гой ...зад Коммунис партиин... ...тоодын ба гадаадын ...кые халуунаар, нэгэн ...айгаар һайшаан дэмжэ... ...социализмын түйлалта... ...аршалан хамгаалха ...өөһэдынгөө конститу... ...ба интернациональна ...дүүргэхээр эрид шии...

...оой сэрэг анха бай... ...гдаһаа хойшо тулал... ...түрүү зэргын, дай... ...зээдэ бэлэн байлгын ... болоһон. Агуу Ок... ...үдэрнүүдтэ В. И. Ле... ...ээрынь сэхэ үгэһэн ...эр дайсанай самолё... ...тэмсэл хэхэ түрүү... ...батарейнууд бүридхэг... ...юм. Тэдэ батарейнууд... һээ бүридэһэн «Путиловска булад дивизион» Псков шадар болоһон тулалдаанда өөрынгөө дайшалхы намтар эхилһэн.

Граждан дайнай ба харин интервенциин үедэ ПВО-гой сэрэгшэд дайшалхы зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэн, дайсанай агаараар добтолгоһоо Петроград, Москва, Баку, Астрахань, ба оронойнгоо бусад түбүүдые шадабари ехэтэйгээр, шэн зоригтойгоор хамгаалһан юм.

Оронойнгоо огторгойдо найдамтай харуул табихын, мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые бэлдэхын, сэрэгшэдые дайшалхы шэнэ техникээр хангахын тулада түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ парти болон правительствамнай онсо шухала хэмжээнүүдые абаһан гээшэ. Агаараар добтолһон дайсадта шанга сохилто үгэхын тулада оронноймнай хэрэгтэй газарнуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай эхилхын урда тээ тусхай шэглэлтэй ПВО эмхидхэгдээд байһан.

Манай Эхэ орондомнай фашис булимтарагшадай добтолон ороһон түрүүшын үдэрһөө ПВО-гой частьнууд хилэ шадарай сэрэгэй округуудтай хамта дайнда оролсоо һэн. Тэдэ үзэгдөөгүй шанга баатаршалга харуулһан, агаарай тулалдаануудта фашис сэрэгэй авиацида горитойхон сохилто үгэһэн юм. Саашадаашье тэдэнэр урдаа табигдаһан зорилгонуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, тылдэ байһан онсо шухала объектнүүдые, фронт шадар татагдаһан сэрэгэй частьнуудые дайсанай агаараар добтолгоһоо бата найдамтайгаар хамгаалагша бэлэй. Гол зорилгоһоо гадуур хэрэгтэй болоһон сагта, жэшээнь, Ленинград, Тула, Воронеж, Сталинград, Новороссийск шадар ПВО-гой сэрэгшэд дайсанай газар дээгүүр добтолжо ябаһан хүсэнтэй шанга тэмсэл амжалтатайгаар хэдэг байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай жэлнүүдтэ ПВО-гой сэрэгэйхид 7.300-һаа дээшэ самолёт, горитойхон олон танк, артиллерийскэ буу ба минометно батарейнуудые, сэрэгэй амиды хүсэ үгы хэһэн.

ПВО-гой сэрэгэй дайшалхы ябуулгануудай гол үрэ дүнгүүд юун байһан бэ гэхэдэ, тэдэ тон олон город, тосхон һууринуудые промышленна предприятинуудые, түмэр замай узелнуудые дайсанай агаараар добтолгоһоо аршалан хамгаалһан байна. Оронноймнай тылэй хүдэлмэрииие, фронтые хэрэгтэй бүхы юумээрнь хангалгые авиациин добтолгоор таһалдуулха гэһэн дайсанай һэдэлгэнүүд үг зорилгодоо хүрэжэ шадаагүй һэн. Мүн тэрэшэлэн Японой милитаристнуудые бута сохин, илалта туйлаха хэрэгтэ ПВО-гой сэрэгшэд хубитаяа горитойгоор оруулаа бэлэй.

Эхэ оронойнгоо агаарай хилын харуулшадай шэн зоригто баатаршалгануудые түрэл Коммунис партимнай, совет правительствамнай үндэрөөр сэгнэһэн. ПВО-гой 80 мянгаһаа дээшэ солдат, сержант, офицер болон генерал орден болон медальнуудаар шагнагдаһан, 92 сэрэгшэд Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Гурбан соединени, 26 часть гвардейскэ гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө, олон корпус, дивизи болон полкнууд СССР-эй орденуудаар шагнагдаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай илалта түгэсөөр дүүрэлгэ дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүрииие үндэһөөрнь хубилгаһан байна. Социализмын хүсэ шадал горитойгоор бэхижээ. Дэлхэйн империализм, нэн түрүүн США-гай ээрхэг түримхэйшүүл СССР ба социалис бусад оронуудта эсэргүү «хүйтэн дай» үүдхэһэн, мүнөө тэдэ коммунизмда эсэргүү тэмсэл соносхоһон байха юм.

Сэрэгэй хүсэнэй талаар Советскэ Союзые ахижа, тиигэһэнэй удаа дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо хэрэгтэ дура зоргоороо болохын тулада Вашингтон хэрэгтэй бүхы юумэ хуу хэнэ. «Урда урдаһаа сэхэ тулалдаха» стратеги соносхогдонхой. Ядерна буудалга түрүүлэн үрдижэ хэхэһээ эхилээд, ядерна «хизаарлагдаһан» ба «унжагайруулагдаһан» дай хэхэ хүрэтэр ээрхэг түримхэй элдэб түсэбүүд зохёогдоно. Дайнай аюул, ээрхэг түримхэй ябуулгануудай аюул бидэндэ хоёр дахин, гурба дахин һэргэг байха эрилтэ табина.

Гадаадын эб найрамдалта политика шууд сэхээр ябуулха зуураа Коммунис партимнай оронойнгоо обороные бэхижүүлгэдэ, арми ба флодойнгоо дайшалхы хүсые дээшэлүүлгэдэ анхаралаа һуларшагүйгөөр хандуулна. СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй бусад түрэлэйхидэл адли ПВО-гой сэрэг мүнөө үеын эгээл шэнэ буу зэбсэгүүдээр хангагдана.

Дайшалхы хэзээдэ бэлэн байдаг ПВО-гой сэрэгүүд амгалан сагай үедэ Эхэ оронойнгоо нангин хилын харуулай түрүү зэргэдэ байха зуураа гүрэн түрынгөө айхабтар шухала зорилгонуудые бэелүүлнэ — дайшалхы харуулда байхадаа дайсанай агаараар добтолгодо ямаршье сагта сохилто үгэхөөр бэлэн байжа, хүсэ ехэтэй, техническэ талаар гүйсэд хангагдаһан харата дайсание усадхаха ёһотой.

Энэ гол шухала зорилгоёо шиидхэхын тулада ПВО-гой сэрэгүүд хэрэгтэй бүхы юумээр хангагданхай. Агаараар добтолжо боломо дайсанда саг дарыдань хэрэгтэй сохилто үрэ ехэтэйгээр үгэхэ бүхы хэрэгсэлнүүд тэдэнэртэ бии гээшэ. Тэдэнэрэй мэдэлдэ зенитнэ элдэб түхэлэй ракетнэ комплекснууд, ракетнэ хүсэтэ зэбсэгүүдтэй, абяанһаа түргөөр, ямаршье һалхи шуургатайда ниидэдэг, ямаршье холо, үндэртэ ниидэжэ ябаһан дайсание үгы хэжэ шадаха истребительнүүд, мүнөө үеын эгээл шэнэ түхэлэй, жэл ба сүүдхын ямаршье сагта, метеорологическа ямаршье эрхэ байдалда эгээл холын зайда дайсанай ямар координадта ябаһые тодорхойлон харуулха, тэрэшэлэн зенитнэ, ракетнэ сэрэгүүдтэ буудаха харааень тодорхойлон үгэхэ ба истребительнүүдые дайсанда сэхэ шэглүүлэн ниидхүүлхэ радиолокационно станцинууд бии.

ПВО-гой часть болон подразделенинүүд гүнзэгы эрдэмтэй, үзэл бодолой талаар хатуужанги, шадабари мэргэжэлээр үндэр кадрнуудаар хангагданхай.

Эхэ оронноймнай үнэн сэхэ хүбүүд — СССР-эй агаарай хилын харуулшад нягта наринаар албаяа хэнэ. Тэдэнэй тэсэбэри ехэтэй ажал хэрэг совет арадай коммунизм байгуулгын таһаршагүй нэгэ хубинь болоно. ПВО-гой сэрэгшэд социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха тухай Агуу Ленинэй захяануудые арюун нангинаар дүүргэжэ байха зуураа, хэрбээ хэрэгтэй болоо гээшэ һаань, ямаршье дайсанда саг дары сохилто үгэхөөр бэлэн.

(ТАСС).

БУЛТАНАЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

ХҮН БА Байгаали

...галли хамгаалха бүлгэмэй ...дай республиканска со... ...президиумэй тоосоото... ...тын арбадахи конфе... ... һаяхан үнгэрэгдэбэ. ...—1982 онуудай туршада ...хамгаалха бүлгэмэй ... республиканска со... ...хэһэн хүдэлмэриин тоо... ...ба саашанхи зорилго... ...гэһэн элидхэлые бай... ...хамгаалха бүлгэмэй Бу... ...эй республиканска сове... ...президиумэй түрүүлэгшэ, ...бликын Министрнүүдэй ...эй түрүүлэгшын нэгэдэ... ...орлогшо **Б. И. Николаев** ... байна.

...Оршон тойронхи бай... ...хамгаалха гээшэ мү... ...сагай шухала эрилтэ... ...нэгэн болонхой. Бай... ...баялигуудые арадай ... зүбөөр хэрэглэхэ ... асуудалда КПСС-эй ... съездын шиидхэбэри... ...дотор онсо анхарал ...гдаһан байна.

...галли хамгаалха бүлгэ... ...республикын, районуудай ...гууд болон эхин эмхи... ...партийна, совет орга... ...үдэр бүриин анхарал ...ын ашаар үнгэрэһэн ...соо үе соо горитой хү... ...хэжэ гараа,—гэжэ ... тэмдэглэнэ.

...галиин нөөсэ баялигуу... ...ашагтай һайнаар хэрэглэ... ...улам арьбадхаха та... ...абтаһан КПСС-эй XXVI ...байгаали хамгаалха бү... ...бүлгэмэй VII съезд... ...шиидхэбэринүүдые, ...РСФСР-эй Хуули... ...хэрэг дээрэнь бэе... ...тулада колхоз, сов... ...министерствэнүүдэй ...рилэгшэд эдэбхи үүс... ...гаргаһан байна. Илангаяа ...тунгалаг Байгал да... ...зөөр түбхинэһэн Ка... ..., Прибайкалиин, Бар..., Хойто-Байгалай рай... ...байгаали хамгаалха ...нүүдэй хүдэлмэрииие рес... ...канска совет өөрынгөө ...бүриин хүдэлмэриин ан... ...доро абаһан байгаа.

...нөө республика дотор... ...байгаали хамгаалха 2354 ...байгуулагданхай. Тиихэ... Хойто-Байгалай райондо ...жэлэй туршада аяар 81 ...эмхи нэмэжэ нээгдэһэн ... юм. Мүн Баунтын, ..., Хяагтын, Түнхэнэй, ...районуудта һүүлэй ...жэлэй туршада байгаа... ...хамгаалха гэшүүдэй тоо ...һоо байтагай, үсөөн ...ниинь гайхалтай гэжэ ...дотор тон зүб шүүм...

Республикын соведэй дэргэдэ байгуулагдаһан, уһанай баялиг хамгаалха секциин хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн үе соо уһа голнуудаа, нуур сөөрэмүүдээ ариг сэбэр байлгахын тулада эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй, Забайкалиин бассейновэ управлениин, байгаали хамгаалха бүлгэмэй үүсхэлээр республикын промышленна предприятинуудта, хүдөө нютагуудта, тэрэнэй нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхын тула нийтын түсхэй харалга эмхидхэгдэһэн байгаа. Тиимэ шалгалта Сэлэнгэ мүрэнэй, Үдэ голой эрьеэр түбхинэһэн авиационно, шэлэй, судна-бүтээлгын заводуудта, нарин сэмбын, мяха-консервын комбинадуудта хэгдэжэ, олохон дутуу дунданууд элирүүлэгдээ һэн. Мүн Хойто-Байгалай райондо Байгал далайда шудхадаг гол горхонуудые ариг сэбэр байлгаха зорилгоор түсхай шалгалта эмхидхэгдэһэн байна. Шалгалтын үедэ «Уһа сөөрэмүүдые хамгаалха — бүгэдэ арадай хэрэг», «Байгал далайда хойто зүгһөө шудхадаг хадын горхонуудай баялиг болон тэрэнние зүбөөр ашаглаха ба хамгаалха» гэһэн асуудалаар «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилгашадай, һурагшадай болон агнуури хэгшэдэй дунда лекци уншагдаһан, «Северный Байкал» газетэдэ хэдэ хэдэн статья толилогдоһон байгаа.

Мүн Кабанскын, Хяагтын, Сэлэнгын, Загарайн, Яруунын, Хориин, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Зэдын, Баргажанай, Хурамхаанай болон бусад районуудай гол горхонуудай уһанай ариг сэбэр байхын, ой тайгада түймэрэй гарахагүйн тула эмхидхэлэй, һургылмжын горитой хүдэлмэри тоосоото үе соо ябуулагдаһан, үнгэрэгдэһэн байха юм. Жэшээнь, Кабанскын райондо шалгалта үнгэрэгэһэн комиссиин гэшүүд байгаалиин баялиг гамнадаггүй, уһа сөөрэм, агаар бузарладаг түс районой Байгалай модоной баазада, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадта, Твороговскын нугаһанай фабрикада ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлээ. Мүн Загарайн районой Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудай, Яруунын районой «Коммунизм,» «Дружба» колхозуудай, Яруунын, Нарһатын совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд байгаалиин баялигта гамгүйгөөр хандаһанайнгаа түлөө КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, арадай хиналтын комитедэй зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, шухала хэмжээ ябуулганууд абтаһан юм гэжэ элидхэл дотор, мүн үгэ хэлэһэн делегадууд тэмдэглэбэ.

Энээнһээ гадна ой тайгын баялигые зүбөөр ашаглаха асуудалаар республикын олохон нютагуудта шалгалта үнгэрэгдөө. Илангаяа ой тайгада модо отолдог предприяти, мехлесхоз, колхоз болон совхозууд хоорондын лесхозуудай хүдэлмэри түсгаар шалгагдажа, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууды усадхаха талаар шухала хэмжээ ябуулганууд абтаһан байха юм. Жэшээлэн хэлэхэдэ, зарим леспромхозууд модо шэрэхэ шэнэ харгы гаргахадаа гү, али модо буулгаха складуудые түхеэрхэдээ, ургажа байһан залуу мододые ехээр гэмтээнэ, отологдоһон модонуудай гэшүүһэ, мүшэрнүүдые сэбэрлэн хэрэглэхын оронд миин соможорхидог байба. Энээнһээ уламжалан ой тайгада түймэрэй һүжэрхэ ушар тохёолдоно, барилгада хэрэглэгдэжэ боломоор модонуудай хаягдаһан ушар элирүүлэгдээ бшуу. Гансахан Байгалай, Итанцын, Хүрбын, Горхоной леспромхозуудай гэмээр ой модоной ажахыда хэды ехэ хохидол хэгдээ гээшэб? Тиихэдэ Баргажанай леспромхозой мэдэлэй газар дээрэ үнгэрһэн жэлдэ арба дахин түймэр носожо, 88 гектар талмайн модон гал аюулда ороһон байха юм. Энээнһээ гадна ой модоной зарим ажахынуудта биледгүйгөөр модо отолһон ушарнууд шалгалтын үедэ дайралдаа. Энэ ушарта районуудта байгуулагдаһан бүлгэм болон лесхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сэхэ зэмэтэй гэжэ үгэ хэлэһэн делегадууд шүүмжэлээ.

Ан амитадые хамгаалха ба тэдэнние олошоруулха талаар СССР-эй Хуулиин хүсэндөө ороһон сагһаа хойшо республика дотор ойлгуулмжын горитой хүдэлмэри ябуулагдаһан, хэдэ хэдэн шалгалта үнгэрэгдэһэн байна. 1982 оной туршада республика дотор 371 шалгалта хэгдэжэ, агнууриин гурим эбдэһэн 764 хүн шалгалтын үедэ баригдаа һэн. Энээнһээ гадна омолиин түрыһээ хаяха үедэ хулгайгаар агнуури хэгшэдтэй ёһотой гэгшын шанга тэмсэл Баргажанай, Кабанскын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай районуудта ябуулагдаһан байгаа. Мүнөө республика дотор нийтын хэдэн зуугаад инспекторнууд тоологдоно. Эдэнэрэй туһаламжын ашаар байгаалиин баялиг—ан гүрөөл, загаһа, нугаһан саг соогоо харууһалагдадаг болоо гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Энээнһээ гадна байгаали хамгаалха бүлгэмэй эдэбхитэдэй үүсхэл оролдолгоор республикын район, тосхон һууриин бүридэ набшаһата модод олоор һуулгагдана, хабар, зунай үедэ элдэб янзын сэсэг набшануудай айл бүхэнэй газаагуур, һургуули, эмхи зургаан, предприятинуудай дэргэдэ элбэгээр надхан ургажа байдаг болоһониинь һайшаалтай.

Тэрэшэлэн байгаали хамгаалха шухала энэ асуудалда һургуулинуудай һурагшад, техникум, институдуудай студентнэр хубитаяа ехээр оруулдаг болоо. Мүнөө республика дотор һургуулинуудай 150-һаа дээшэ лесничествэ, «Ногоон патруль», «Эдир егерь» гэһэн нэрэтэй 343 отряд тоологдоно гээшэ. Эдэнэрэй дундаһаа Мухар-Шэбэрэй районой Шэнэ-Заганай, Хойто-Байгалай районой Уоянай, Бэшүүрэй районой Потанинска дунда һургуулинуудай «Эдир егерь» гэһэн отрядай гэшүүд ан амитадай ёһотой ханинарынь болонхой юм, — гэжэ үгэ хэлэһэн делегадууд **К. К. Ревенский, Н. Г. Морозов, И. Ф. Сиротин, М. Н. Чебунина** болон бусад тэмдэглээ.

Конференциин делегадууд ойрын жэлнүүдтэ байгаалиингаа баялигые улам арьбадхаха, хамгаалха талаар республикын район бүридэ эмхидхэлэй, ойлгуулмжын, һэргылмжын ехэ хүдэлмэри ябуулха, шухала энэ хэрэгтэ нютагай эдэбхитэдые олоор хабаадуулха талаар хэмжээ ябуулга хараалһан тогтоол соо баталан абтаба.

1982 ондо байгаали хамгаалха талаар республикын районуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаа. Байгаали хамгаалха бүлгэмэй Хойто-Байгалай районно организацида дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи шатын диплом мүнгэн шантайгаар барюулагдаба. Кабанскын, Улаан-Үдын Железнодорожно районуудай организацинууд хоёрдохи шатын дипломдо, Улаан тугханда, мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй республиканска соведэй президиумэй эмхидхэлэй пленум болоо. Соведэй президиумэй түрүүлэгшээр, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Б. И. Николаев** һунгагдаа.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТЕЛЕВИЗИОННО АУДИТОРИ

Буряадай гүрэнэй Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ багшанарай институдай ород, буряад хэлэ бэшэгэй таһагта ороходо, хүнэй нюдэ баясуулмаар байдаг. Эндэ ходоо ариг сэбэр, һаруул гоёор, һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Энэмнай буряад хэлэ ба литературын багшанарые бэлдэлгын ёһотойл баазань мүн. Оюутанай хэрэглэхэ бүхы номууд бии. Кафедрын хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэһэн научна хүдэлмэринүүд стенд боложо гаргагданхай. Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржо Банзаров, мүн ОРБФ дүүргэгшэд тухай стенднүүд нюдэнэй хужар болоно. Гадна һайндэрнүүдтэ зорюулагдажа гаргагдадаг түсхай стенд бии.

Һаяхан энэ кабинедэй үндэһэн дээрэ автономно телевизионно аудитори бии болонхой. Энээнние буряад хэлэ бэшэгэй кафедра эмхидхээ юм. Энэ үүсхэлые ректорат дэмжэн һайшаажа, ехэ туһа хүргэһэн байна. Энэнь хадаа аудитори соо уран зохёолшодтой, артистнартай, түрүү багшанартай гү, али мэдээжэ хүнүүдтэй болодог уулзалгануудые буулгажа ба бэшэжэ абаха зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн юм. Мүн хүдөө гаража буулгаха, бэшэхэ аргатай.

Эдэ бүгэдые эмхидхэлгэдэ буряад хэлэнэй кафедрые даагша, хэлэ бэшэгэй доктор, профессор Цейжап Цыдыпович Цыдыпов ехэхэн хубитаяа оруулһан байна. Мүнөө дээрээ энэ телевизионно аудитори һуралсалай талаар хэрэглэгдэнэ. Кафедрын багшанар Н. Б. Дугаров, В. Б. Махатов гэгшэд энэ телевидени хэрэглэн, оюутанда хэшээл үнгэргэнэ. Жэшээнь, В. Б. Махатов буряад литератураар «Б. Д. Абидуевай зохёохы зам» гэһэн темээр 3-дахи курсынхидтэ хэшээл үгэһэн байна. Эндэ поэдэй бэшэгүүд, дурэнь, зохёолнуудаарнь зураһан бүтээлнүүд гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд олоор хэрэглэгдээ. Тиихэдэ багша хэшээлэй эдэ хэрэгсэлнүүдые телекамера доро таблад, бултыень экран дээрэ харуулна. Ондоогоор хэлэбэл, эндэ телевидени кодоскоп шэнгеэр хэрэглэгдээ. Энэнь ихэдээ ехэ һайн гээшэ, хэдэн үнэтэ саг алмагдана. Энэ телевидениин ашаар хэдэн олон жэлэй саада тээ ямар нэгэ хүнтэй болоһон уулзалга оюутан сэдьхэлээ ханан хараха аргатай болобо бшуу.

Иимэ аудитори Улаан-Үдын дээдэ һургуулинууд сооһоо абаад үзэхэдэ, түрүүшынхеэ багшанарай институдай ород ба буряад хэлэ бэшэгэй таһагта байгуулагдаба гээшэ. Телевизионно аудиториин гол зорилгонь хадаа буряад хэлэ бэшэг үзэлгые улам гүнзэгыруулгэ, оюутанай мэдэсые, бэлиг шадабариие дээшэлүүлгэ болоно.

Б. МАХЕЕВ,
БГПИ-гэй 5-дахи курсын студент.

Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада залуу басаган Татьяна Эрдынсеева (зураг дээрэ) оёдолшоноор хүдэлдэг юм. Уран гартай, оёхо ажалда дүйтэй Татьяна хубсаһа һайн шанартайгаар оёхо гэжэ ехэ оролдодог, һанаһанаа хүсэлдүүлжэ шададаг. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй эхинһээ Татьяна Эрдынеева эрхим һайнаар хүдэлнэ. Н. ЕФИМОВЭЙ фото.

ЗУРАГ БҮХЭНДЭНЬ—НАРАН

АЛАС-ДУРНЫН УРАН ЗУРАГАЙ МУЗЕЙН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ХАБАРОВСКЫН ХҮҮГЭДЭЙ 161-дэхи СААДАЙ ХҮМҮҮЖЭМЭЛНҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАН, НААДАЛГЫН ЗАЛДА ҮХИБҮҮДЭЙ ЗУРАГУУДАЙ НҮҮДЭЛ ВЫСТАВКЭ ЭМХИДХЭБЭ.

БИШЫХАН ХАРАГШАД САСУУТАНАЙНГАА УРАН БЭЛИГТЭЙ ҺОНИРХОН ТАНИЛСАҺАН, МУЗЕЙН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ӨӨҺЭДЫНГӨӨ БҮТЭЭЛНҮҮДЫЕ ХАРУУЛҺАН БАЙНА. ЭРХИМ ЗУРАГУУД ШЭЛЭГДЭЖЭ, НҮҮДЭЛ БИБЛИОТЕКЭДЭ ТАБИГДАА.

АЛАС-ДУРНЫН УРАН ЗУРАГАЙ МУЗЕЙН ЭМХИДХЭҺЭН ЗУРАГАЙ ВЫСТАВКЭ ХИЗААРАЙ ТҮБЭЙ ХҮҮГЭДЭЙ БҮХЫ СААДУУД БОЛОН ҺУРГУУЛИНУУДТА ТАБИГДАЖА, ХАРУУЛАГДАХА БАЙНА.

Хабаровск.

«БУРЯАД ҮНЭН»
газетэдэ бэшэнэнэй һүүлээр

ШАЛГАЛТАЯА ҺАЙЖАРУУЛХА ШУХАЛА

Республикын арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор И. Н. Тыжебровэй нимэ гаршагтай статья байгша оной февралиин 22-то манай газетэдэ толилогдоо һэн. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, колхозуудай шалгалтын комиссинуудай үүргэ, харюусалгань тон ехэ болоо. Илангаяа хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлхэ, үлүү гаргашануудые эрид хороохо талаар тэдэнэр горитой хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Энээнһээ гадна худал хуурмаг аргаар гүрэнэй, нийтын зөөри хулгайлха, үбэршэлхэ, үрихэ ябадалтай эрид тэмсэхэ зэргэтэй.

Гэбэшье зарим районуудта колхозуудай шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэридэ анхарал һайнаар табигданагүй. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой совхоз, колхозуудай шалгалтын комиссинууд үсөөн хүнөөр бүридхэгдэнэ, тэдэнэй дунда тоо бүридхэлэй-экономическа һургуулитай гү, али энэ талаар дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд үсөөнөөр оруулагдана. Тиимэһээл тэдэнэр өөһэдынгөө уялгануудые мүртэй һайнаар дүүргэнэгүй. «Искра» колхозой хүтэлбэрилэгшэд байһан хэдэн хүн нийтын зөөри ехээр үрэе, хулгайлаа гэжэ тэрээн соо хэлэгдэһэн байгаа.

Мухар-Шэбэрэй районой агропромышленна нэгэдэлэй соведэй ахамад бухгалтер Л. Поломошнова газетымнай редакцида нимэ харюу эльгээбэ:

«Танай газетэдэ толилогдоһон И. Н. Тыжебровэй статья соо хэлэгдэһэн дутагдалнууд тон зүб. Колхоз, совхозуудай шалгалтын комиссинуудай хүдэлмэри һайжаруулха талаар районда шухала хэмжээнүүд абтажа байна. Комиссинуудай гэшүүд шэнээр һунгагдаа, түрүүлэгшэдээр дээдэ һургуулитай нэгэ, дунда һургуулитай 6 коммунистнар һунгагдаа. Энэ жэлдэ райондомнай ревизор-бухгалтерай штат үгтэнхэй, бүхы ажахынуудта комплексно шалгалта хэхэ түсэб табигданхай. Апрель һарада шалгалтын комиссинуудай гэшүүдэй, түрүүлэгшэнэрэй семинар үнгэргэгдэхөөр хараалагдана».

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

АРАДТА ХАНДАҺАН УРЯА

ДЕЛИ. Ядерна дайе зайсуулан сарахын түлөө хүдэлөөгөө улам үргэдхэхэ, Холбоото Штадуудай дай жүрөөдэһэн һанаашалгануудта шанга харюу, сохилто үгэхэ уряатайгаар Индиин Коммунис партиин Национальна Совет энэдхэг арадта хандаба гэжэ Индиин Компартиин Национальна Соведэй Генеральна секретарь Раджешвара Рао эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай оруулһан тодо нарин дурадхалнууд ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ түүхэтэ удха шанартай байна гэжэ заседани дээрэ баталагдан абтаһан тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Вашингтоной захиргаанай уймар тэнэг түсэбүүдые буруушааһан Баруун Европын оронуудта США-да үргэнөөр дэлгэрһэн эб найрамдал хамгаалгын хүдэлөөнүүдые КПИ-гэй Нацсовет һайшаана.

Урда Азида Холбоото Штадуудай ябуулжа байдаг дай жүрөөдэһэн үйлэ хэрэгүүд Индиин национальна бэеэ дааһан байдалда, тэрэнэй газар дайдынь бүрин бүтэн байлгада аюул тохёолдуулна гэжэ КПИ-гэй хүтэлбэрилэгшэд һанаагаа зобонгёор тэмдэглэнэ гэжэ Р. Рао саашадаа хэлэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, Персидскэ тохойдо, Индиин океан дээрэ «түргөөр добтолго хэхэ» американ сэрэгүүдэй харата муухай ябуулгануудые хүтэлбэрилхэ талаар Вашингтоной байгуулһан США-гай түбэй командованиие (Сентком) КПИ эрид буруушаана. Энэ районда татагдаад байһан американ сэрэгүүдые усадхахын түлөө эрье шадарай гүрэнүүдэй арадуудай тэмсэлые эдэбхижүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэнэ.

ООН-ой ТУСХАЙ КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха гэһэн ООН-ой тусхай комитедэй сесси Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин штаб-байшан соо дүүрэбэ. США болон тэдэнэй НАТО-гай союзнигуудай бэелүүлдэг харaa шэглэлһээ уламжалан, ООН-ой Генеральна Ассамблейн тодорхойлһон зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар комитет юушье түйлажа шадабагүй. Конференциие зарлалга буу зэбсэгүүдые хуряаха хөөрэлдөөнүүдтэ амжалта олгохо юм, — гээд гүнзэгы сэдьхэлһээ найдажа байһанаа Генеральна Ассамблей һүүлшынгээ сесси дээрэ мэдүүлээ.

Гэбэшье Холбоото Штадууд түрүүтэй НАТО-гай оронууд нимэ хуралдаае үнгэргэхэ ябадалые буруу һургэхые оролдоно. Комитедтэ үнгэрэгдэһэн хөөрэлдөөнүүдтэ зорюута хабаадангүй, тэдэнэр конференцидэ бэлдэхэ бодото алхамуудта али бүхы һаад тойбо ушаруулна. Полышын түлөөлэгшэ Р. Крыстосик сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, США буу зэбсэгээр булюу болохын түлөө эрмэлзэл оролдолго гаргажа, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээн гаргана, тиигэжэ бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдые хэлгэһээ арсана. Уласхоорондын байдалые һайжаруулхын тула буу зэбсэгүүдые хуряаха, үгэеэ ойлголсоһон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэй.

Ехэ, бага илгаагүй, ядерна буу зэбсэгтэй мүн нимэ буу зэбсэггүйшье бүхы оронууд зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, дай сараха хэрэгтэ хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ Монголой Арадай Республика, бусад социалис гүрэнүүдтэл адли, этигэн найдана. Тиигэбэл уласхоорондын харилсаануудта тохёолдуулагдажа байһан аюул зайсуулан дабагдаха ёһотой гэжэ МНР-эй делегат Л. Энденекхулуун тэмдэглээ.

Египедэй түлөөлэгшэ Ф. М. Абель Нага, Шри Ланкагай комитедэй түрүүлэгшэ И. Фонсека үгэ хэлэхэдээ, конференциие зарлалгые дэмжэһэн байна.

ФЕСТИВАЛИИЕ УГТУУЛАН

ГАВАНА. Байгша оной ноябрь һарада үнгэрэгдэхөөр хараалагдаһан Латиин Америкын «Варадеро-83» гэжэ хүгжэмэй уласхоорондын түрүүшын фестивалиин эмхидхэлэй комитет эндэ байгуулагдаа.

Энэ фестивалиин Латиин Америкын хүгжэмэй туйлалтануудай харалга болохо ёһотой байгаашье һаань, дэлхэйн бусад оронуудай дуушад, хүгжэмшэд тэрээндэ хабаадаха байна гэжэ комитедые толгойлогшо — Кубын соёлой министрэй орлогшо Хулио Гарсиа Эспиноса тэмдэглэбэ.

США-гай АЮУЛТА ТҮСЭБҮҮД

ВАШИНГТОН. Үргэн ехэ хэмжээнэй химическэ дай хэхэ гэһэн зэрлиг муухай түсэбүүдые Рейганэй захиргаан һанаашалжа байна гэжэ США-гай оборонын министрэй туһалагшын орлогшо Т. Голда зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссинуудай нэгэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Американ химическэ буу зэбсэгүүдые дары түргөөр һэльбэн шэнэлхэ, ехээр үйлэдбэрилхэ, тэдэнние абаашаха хэрэгсэлнүүдые үргэдхэхэ «шухала» гэжэ Пентагоной түлөөлэгшэ хуули гаргагшадта ойлгуулхые ехэтэ оролдоһон байна. Тиихэдээ тэрэ айхабтар хоротой бинарна химическэ буу зэбсэгүүдые яаха аргагүйгөөр магтаһан байха юм. 1984 ондо Арканзас штадай Пайн-Блаффтахи заводто нимэ буу зэбсэг бүтээн гаргахые Пентагон түсэблэнэ. Энэ завод «Биг ай» гэдэг бинарна бомбонуудые, 155 миллиметрэй гаубицануудта хэрэглэгдэхэ бинарна һомонуудые бүтээн гаргаха юм. Американ хэблэлэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, эндэ дүн хамта 3 миллион бинарна һомо хэрэгсэл үйлэдбэрилэгдэн гаргагдахаар хараалагдана.

СОЦИНТЕРНЫН КОНГРЕСС

МОНТЕШОРУ (Португали). Социалис интернационалай XVI конгресс эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. Социнтерндэ ородог дэлхэйн социалис болон социал-демократическа олохон партинуудай делегадууд мүн политическэ элдэб эмхинүүдэй адаглагшад хуралдаанда хабаадана. Уласхоорондын аюулгүй байдалай, эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хуряалгын мүнөөнэй асуудалнууд, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые шэнжэлгэ, мүн дэлхэйн экономикын асуудалнууд зүблэхэ зүйлэй гол асуудалнуудай дунда табигдана.

Конгрессые нээлгэ дээрэ Социнтерын түрүүлэгшэ В. Брандт үгэ хэлэхэдээ, буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулһан байна. Дэлхэйн арадуудай һанааень зобоожо, зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэжэ байдаг олон тоото асуудалнуудые, тэрэ тоодо экономикын асуудалнуудые шиидхэлгэ эдэ бүгэдэнтэй сэхэ холбоотой юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые буруушаахадаа, эб найрамдалые сахин хамгаалха асуудал хэзээдэшье нимэ хурсаар табигдаагүй юм гэжэ тэрэ заaба.

Ядерна дайнай һүжэржэ магад байлгаһаа нимэ ехэ уршаг түбэгүүд үндэһэлэн гарана гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Тиимэһээ ядерна буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар мүнөө Женевэдэ үнгэртэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Имагтал буу зэбсэгүүдые хинан шалгаха талаар эдэ хөөрэлдөөнүүд лэ ехэ юумэ хэжэ шадаха бшуу.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ һОНИН

АРЮУН ЗАМДА ГАРАБА

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотын залуушуулда техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд гурбан жэлэй туршада эндэ хүмүүжэһэн һурагшадаа ажалай арюун замда табиба. Энээндэ зорюулагдаһан баяр ёһололой үдэшэнүүд болоно, һүүлшын хонхо жэнгирбэ.

...Училищиин уужам һаруул зал соо һурагшад, багшанарһаа гадна буурал сагаан толгойтой болоһон, олон тоото орден, медальнуудта хүртэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүл, ажалай ветеранууд суглараа. Ушарынь хэлэхэдэ, Улаан-Үдын хоёрдохи ГПТУ-да һуража гараһан залуушуулай олонхидынь Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой олон тоото цэхүүдтэ ажаллахаар эльгээгдэдэг ха юм.

— Хүндэтэ манай халаан! Таанад гурбан жэлэй туршада училищида һуража гарахадаа, элдэб инструментнүүдые хэрэглэжэ һураһан, хүдэлмэриин дуршалтай танилсажа гараба гээшэт. Энэ үдэрһөө эхилэн ажалай ветерануудые һэлгэхээр бэеэ зэһэһэн таанад, бидэнэй дүй дуршэлые үсэд нэтэрүүгээр шудалжа, ажалдаа амжалтатай, арад зондоо хүндэтэй ябахыетнай бүхы коллективэй зүрхөө хүсэнэб! — гээд ЛВРЗ-гэй аппаратна цехтэ урдань электрослесареэр хүдэлһэн С. Г. Поповой хэлэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар үгтана.

Удаань тус училищиин багшанар, үйлэдбэриин мастернууд үгэ хэлэхэдээ, байгша ондо училищи дүүргэһэн эдэнэртээ, «Ажалай боголо алхаһан түрүүшын үдэрһөө нэрээ нэрлүүлэн, ажалай эрхим мастернууд, һураган хүмүүжүүлэгшэд болохыень» үнэн зүрхэнһөө хүсэһэн байна.

Байгша ондо энэ училищи дүүргэжэ гарагшад ганса шье һуралсалдаа һайнаар хандадаг бэшэ, мүн училищиингаа һурагшадай дунда ябуулагдадаг нийтын, спортын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһаниинь эли. Жэшээнь, үсэгэлдэрэй һурагшад, мүнөөдэрһөө хүдэлмэришэд болоһон Василий Болотов, Николай Дроздов, Ирина Евдокимова болон бусад училищиингаа багшанар, һурагшадай дунда ёһотой эдэбхитэд, нүхэдтөө туһалха гэжэ оролдожо ябадаг студентнэр байһан. Эдэнэртэ ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой, училищиин дирекциин, профсоюзай, комсомолой организациин Хүндэлэлэй грамота, дурасхаалай бэлэгүүд барюулагдаа. Мүн эдэнэрэй динлэнхи олонхидтонь ГТО-гой бүхэсоюзна комплекс тушааһан үнэмшэлгэ, спортсмен-разряднигуудай, спортын энэ тэрэ зүйлөөр нийтын инструктор гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоһон биледүүд барюулагдаа ха юм.

Игэжэ ажалай арюун замда гараһан залуу хүдэлмэришэд Эхэ оронойнгоо улам һалбархын, баян дэлгэр байдалтай болохын түлөө мүнөөдэрһөө эхилэн хүдэлмэришэн ангиин бүлэдэ нэмэжэ оробо гээшэ.

Ц. БАДМАИН.

АХА ДҮҮ ХОЁРОЙ ОРОЛДОЛГООР

Хурамхаанай районой Дэрээнэй соёлой байшангай галнууд орой болотор носожо, нютагайнгаа хүн зоной анхаралые татадаг юм. Үдэшэндөө агитбригадынхид гү, али дуунай-инструментальна ансамблиин гэшүүд сугларжа, репетици хэжэ байдаг. Үдэртөө үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулиин үүдэн сэлигдэдэг. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, үдэртөө үхибүүд, үдэшэндөө ехэшүүл соёлойнгоо байшан руу дуратайгаар харгылдаг.

Энэ хадаа аха дүү Алексей, Александр Санжиевуудай габьяа болоно. Тэдэнэй эндэ хүдэлжэ эхилһээр байшангай үүдэн суургатай байхаһа болинхой. П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищине дүүргэһэн Алексей Санжиев нютагтаа уран һайханай хүтэлбэрилэгшээр хүдэлнэ. Дүүнь, Александр, үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулида фортепьянын багшаар хүдэлжэ, үхибүүдые хүгжэмэй инструмент дээрэ наадхуулжа һургахаһаа гадна, классик композиторнуудай зохёолнуудтай, буряад аялга дуунуудтай танилсуулдаг юм.

Районойнгоо соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хоорондохи хүдэлмэриин харалгада Дэрээнэй соёлой байшангай коллектив мүнөө жэлдэ гурбадахияа нэгэдэхи һуурида гараа. Эндэшье аха дүү Санжиевуудай хубита ехэ юм.

Ж. ГАРМАЕВ.

БАРГАЖАНАЙ РАЙОНДО

ДҮН СОГСОЛОГДОБО

Баргажанай районой дунда һургуулинуудай уран һайханай коллективүүдэй харалгын түгэсхэлэй концертнүүд дүүрэбэ. Баргажанай, Уланай, Юбилейнын, Баргажанай-Адагай дунда һургуулинууд илагшадай тоодо орожо, районой арадай гэгээрэлэй таһагай ба ВЛКСМ-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа.

Баргажанай дунда һургуулида С. М. Авдеевэй хүтэлбэрилдэг үхибүүдэй дуу хатарай «Сувенир» ансамбль район доторoo мэдээжэ болонхой. Энэ коллектив хүршэ нютагуудайнгаа хүдэлмэришэдтэ бэлиг шадабаряа харуулжа, тэдэнэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Байгша оной харалгада тус ансамбль хабаадахадаа, олон тоото харагшадаа дахин баясуулаа.

Юбилейнын дунда һургуулида А. А. Кошелевой хүтэлбэрилгэ доро үхибүүдэй оркестр хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ. Эдэнэй жэшээгээр иимэ оркестрнүүдые олонируулаа һаа, һайн байгаа гэжэ һанагдана. Гусихиин дунда һургуулиин 4-дэхи классай һурагшад хүгжэмтэ интермеди табижа, харагшадые һонирхуулаа. Интермедидэ тэрэнэй гүйсэдхэһэн дуу, хатар болон наадан ехэ һонирхолтой байгаа һэн. Баян-Голой һурагшад гоё һайхан хатараараа хүн зониие урмашуулдаг юм. «Байгалай аялганууд», «Байгалай сэсэг» гэһэн хатарнуудаараа тэдэнэр сугларагшадай альга ташалга шангаар зэдэлүүлээ һэн.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ ШЭДИ

Һурагшадай уран бүтээлнүүдэй районой харалга дүүрэжэ, эдир уран бэлигтэнэй болон эрхим коллективүүд элирүүлэгдэбэ. Энэ харалгада 10 дунда һургуулиин, Баргажанай үхибүүдэй, пионернүүдэй байшангай урашуулай фото-зурагууд элбэгээр табигдажа, хүн зоной анхарал татаһан байгаа.

Уран зурагаар Уланай, декоративна зүйлнүүдээр Баргажанай-Адагай, фотозурагаар Баян-Голой, Уланай, Юбилейнын дунда һургуулинуудай урашуулай бүтээлнүүд илагшадай тоодо оролсобо.

Л. ОЧЕРЦОВА.

АЖАЛАЙНГАА НАМТАРЫЕ КОЛХОЗДОО ЭХИЛХЭНЬ

Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха патриотическа мэдэрэлтэй байһанаа Сэлэнгын районой Үбэр-Зөөхэйн дунда һургуулиие мүнөө жэлдэ дүүргэхэеэ байһан гушаад хүбүүд, басагад һаяхан мэдүүлбэ. Тэдэнэр һуралсалай жэлэй дүүрэмсээр түрэл «Эрдэм» колхоздоо хүдэлхөөр үлэжэ, ажалайнгаа намтарые эхилхэнь. Эдэ һурагшад жэл бүри зунайнгаа амаралтын үедэ үйлэдбэриин бригадануудые эмхидхээд, һаалишадаар, тугалшадаар, хонишодоор хүдэлжэ гарахадаа, ажалай дүй дуршэлтэй һайса танилсаа юм. Үйлэдбэриин «Ритм» бригада һүүлэй хоёр жэлэй туршада район соогоо шалгарһан байгаа. Бригадын гэшүүд Владимир Найданов, Светлана Аюрова, Жаргалма Санжижапова болон бусад малшадаар хүдэлхэ дуратайбди гэжэ колхозой правлениин нэрэ дээрэ мэдүүлгэ бэшэһэн байна.

Үбэр-Зөөхэйн һургуулиин һурагшадай энэ үүсхэлые районой бусад һургуулинуудай һурагшад халуунаар дэмжэжэ эхилээ. Эдэ үдэрнүүдтэ Тохойн СГПТУ-да иимэ һайн дуратайшуул сурларна. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлсэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха дуратай байһанаа эндэ үнгэрһэн слёдто хабаадагшад үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

Н. НАМСАРАЕВ.

Улаан-Үдын «Пригородный» совхозой Сотниково тосхондохи теплицэнүүд соо ороходо зүлгы зохид зунай хаһые ээлүүдгүй һануулна. Юуб гэхэдэ, мүнөө тус теплицэдэ ургуулагдаһан үгэрсэ, ногоон мангир хотын столово, ресторан, хүүгэдэй саад, яслинуудта элбэгээр эльгээгдэжэ байдаг болонхой.

Хадын хормойдо түбхинэһэн мантан томо теплицэ соо хүдэлдэг бригадануудай дундаһаа 5-дахи, 6-дахи бригаданууд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана. Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн эдэ бригаднуудые ажалай баян дүршэлтэй болоһон Н. Т. Подойницына, З. П. Таратынова хоёр хүтэлбэрилдэг юм.

Энэ теплицын хүдэлмэришэд байгша оной февралиин 17-һоо эхилжэ үгэрсэ, мангир һуулгажа захалаа юм. Мүнөө бригада бүхэн нэгэ дүрбэлжэн метр талмай дээрэһээ дунда зэргээр 30 килограмм хүрэтэр үгэрсэ хуряажа абана.

Бригадын гэшүүд Т. Никонова, В. Астраханцева, Л. Юдина, Л. Подвожук гэгшэд долоон хоног бүрндэ зуугаад центнер үгэрсэ суглуулжа, арбаад центнер ногоон мангир хуряажа, хотын эдеэ хоолой газарнуудта эльгээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 9-дэхи теплицын хүдэлмэришэн Л. Ф. Скворцова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХАЛУУН ЗҮРХЭНЭЙ УУЛЗАЛГА

Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай хамтын хоёрдохи байрын студентнүүдэй дунда «Ботаникын кафедрын үдэр» үнгэргэгдэбэ. Тус байрада биологиин, химиин факультедүүдэй студентнэр байрладаг юм.

Студентнэрэй энэ үдэшэдэ РСФСР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев айлшаар ерэһэн байгаа.

Институдай ботаникын кафедрые даагша, доцент Н. П. Быков кафедрынгаа хүдэлмэрилэгшэдэй мүнөө үедэ ямар хүдэлмэри хэжэ байһан, мүн ботаникын кафедрын хэзээ байгуулагдаһан тухай тобшо тэдыгээр сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Студентнэрэй дунда тусхай үдэшэ эмхидхэһэн тус факультедэй доцент А. А. Бильтрикова, хүндэтэ айлшандаа үгэ үгэбэ.

КПСС-эй XXVI съездын делегат Д. Ц. Дашиев өөрынгөө намтар, гадаадын болон Эхэ оронойнгоо хото городуудаар аяншалгада ябахадаа хараһан, үзэһэн һонирхолтой зүйлнүүд, уулзалганууд тухайгаа сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн, студентнэрэй олон тоото асуудалнуудта харюусаһан байна.

Уулзалгын түгэсхэлдэ тэрэ «Энхэрэл», «Эжыдээ», «Сур харбаан» ба ород, буряад арадуудай бусад дуу дуулажа, олоной зүрһөө һайшаагдаһан, баяр баясхаланда хүртэһэн байха юм.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ДУЛААНАЙ ХАҺА

Урин дулаан хабарайнгаа аһа мартын һүүл багһаа эхилээд, апрель һарада үдэр оногой үнгэрхэ бүри һарада дулаан үдэрнүүд олошороо бэзэ? Илангаяа энэ һарада ой тайгын саһан дуулан хайлажа, харьялан уража, сабшалан, бэлшээри зэгүүр тараагдана гээшэ. Нихэдэ гол горхонууд мүльһэнһөө һалажа, хабарай наранай хурса элшэдэ хүхэрэн харгадана, нуур сөөрэмүүдэй мүльһэн һэюхи нимгэн болоно. Нигэһээр лэ республикын нютаг бүхэндэ дулаан үдэрнүүд үзэгдэжэ, хабсагай, эда уулын хормойгоор ургы эсэгүүдэй һалбаржа, дулаан оронон шубуудан үзэгдэхэ һа дүтэлжэ байна.

Байгша ондо апрель һарада сагай уларил республика дотор ямар байха хаб гэһэн асуудал хүн бүхэниие һонирхуулна ёһотой.

Апрель һарада республика дотор баруун болон баруунхойто зүгһөө һалхилха зэргэтэй. Энэ үедэ бага зэргээр хүйтэрхэ, саһан орохо, зарим нютагуудта шуурганаадшье абаһа магадгүй. Нойтон саһан һарын хоёрдохи болон гурбадахи арбан хоногой туршада орохо юм. Ороһон саһанай хэмжээн зарим нютагуудта нормо соохоноо, бусадтань бага байхаар багсаагдана.

Һарын туршада сагай уларил дунда зэргээр үнгэрһэн олон жэлнүүдэйхидэл адлирхуу байха. Тиин нэгэ градус хүйтэнһөө, дүрбэн градус хүрэтэр дулаарха жэшээтэй. Республикын хойто нютагуудта 1—6 градус хүйтэн үзэгдэһөөр лэ байха. Бусад үдэрнүүдтэ 8—13, һарын хоердохи арбан хоногто, мүн һүүлшын үдэрнүүдтэ 15—20 градус дулаан зарим нютагуудта үзэгдэхөөр хүлеэгдэнэ. Һүниндөө табан градус хүйтэнһөө 10, хойто районуудта 20 градус хүрэтэр хүйтэрхөөр хүлеэгдэнэ. Һарын тэн багһаа дулаанай хаһа орожо эхилхээр багсаагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын гол горхон, нуур сөөрэмүүд дээрэ уһан элээг оолоо, мүльһэн хайлажа захалаа. Зарим газартань нүхэн гаража, үглөөгүүр ууралтахань харагдана.

Сэлэнгэ мүрэн, Сүхэ, Үдэ, Хёлго голнууд мүльһэн хуягһаа апрелиин 15—20-доор сүлөөлэгдэхөөр хүлеэгдэнэ.

Апрель һарада шубуу шонхорнууд республикын нютаг бүхэндэ элбэгжэжэ, хабарай ерэһэн тэмдэг үзүүлнэ. Энэ һарада гулабхаанууд дальбараатан оолодог, жэргэмэл шубуухай, турлааг. Ангирнууд үндэгээ даража эхилнэ. Һарын хоердохи хахадһаа баабгай бүхэ нойрһоо һэрижэ, бэлшээридэ гарана. Мүн энэ үедэ зумбараа, тарбаган болон бусад амитад нүхэнһөө гаража, тала дайдаар бэлшэжэ эхилхэ юм. Номин тунгалаг Байгал далаймнай мүльһөөр хушагдангай зандаа байха. Энэ һарада далан дээрэ хао загаһа агналгын хаһа эхилнэ гээшэ.

Республикын колхоз, совхозууд хабарай дулаан үдэр бүхэниие һамбаашалан, тарялан, саошалан дээрээ шинг нойто барихын хойноһоо шармайн оролдоно.

В. БРЮХАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин сагай уларил шэнжэлхэ таһагай начальник.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Апрелиин 10-һаа 16 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 10
ОРОНОО АГААРҺАА ХАМГААЛХА СЭРЭГҮҮДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — «Зарядкадаа зогсогты!» 9.55 — «Первый баталист революции» — баримтата фильм. 10.15 — «Будильник». 10.45 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 11.45 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.30 — Үглөөнэй почто—хүгжэмтэ дамжуулга. 13.00 — «Совет газар дээрэ уулзалганууд». 13.15 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.15 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.45 — «Аяншалагшадай клуб». 15.35 — «Намтарай эхин». 16.20 — «Мүнөөдэр—оронoo агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй үдэр». Эдэ сэрэгүүдэй ахамад командалагша, СССР-эй оборонын министрэй орлогшо, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, авиациин маршал А. И. Колдунов үгэ хэлэхэ. 16.35 — «Оронoo агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй үдэртэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга». 17.25— «Необыкновенный матч» — мультфильм. 17.45 — «Нэмэл бэшэгэй үдэр». «Бүхы юумэн нютагтаа шиидхэгдэнэ» гэһэн 6-дахи дамжуулга. Ажалшадай гомдол, дурадхалнуудай бэшэгүүдээр Саратовска партийна организациин бэелүүлдэг хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай. КПСС-эй Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь В. К. Гусев дамжуулгада хабаадаха. 18.45 — Уласхоорондын һонин. 19.30 — Эстрадын артистнуудай бүхэсоюзна VII конкурсын түгэсхэлэй концерт. 21.45 — 22.00 — Забһарлалга. 22.00 — «Время». 22.35 — «Свидание с Терпсихорой»— фильм-концерт. 23.00 — О. Сулейманов. «Газар, хүндэ дохиишь» гэһэн поэмэ. 24.00 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 16.05 — «... хэлэнэй хэшээл» (1... февралиин 9-нэй д... дабтагдаха).

Москва. 16.30 — ... корреспондентнүүд ... 17.00 —«Онтохондо а... «Золушка». 18.50 — ... дэ хабаатай стадион... «Как стать большим»— фильм. 19.30 — «Хо... по мукам» — телев... олон серитэй уран һ... фильм. «Полночь» — ... сери. 20.45 — «Арадай дуунууд». 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» ... чумба»—мультфильм. ... «БАМ-ай барилгашадт... рюулагдаһан табан ... 22.00 — «Время». 2... «Вас вызывает Тайм... телевизионно уран ... фильм. 24.00 — Сан... тоор СССР-эй чемпио... километр. Эхэнэрнүүд...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.35 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Онтохондо айлшаар». «Золушка». 11.40 — Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.40 — Шэнэ һонин (12.45 хүрэтэр). 16.20 — Шэнэ һонин. 16.40 — Баримтата фильм. 17.00 — «Эжын һургуули». 17.30 — Телеочерк.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Талын галнууд» —тележурнал (буряадаар) 18.45 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 19.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Ажаллаһаараа нэрэ хүндэтэй». 20.15 — Ф. Шопен. «4-дэхи номерой баллада фа-минор». 20.30 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Эта долгая дорога в космосе» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. «Салют-7» гэжэ замбуулинай научна станци дээрэ СССР-эй летчик-космонавтнууд А. Березовой ба В. Лебедевэй эгээл удаан ниидэһэн тухай. 23.35 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.50 — Футболой шэнжэлэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —«Ород хэлэн». 13.35 — Юрэнхы биологи. «Таряалангай үрэжэл дээшэлүүлхын түлөө». 14.05— Физикэ. «Зайн гал —шинии гэртэ». 14.35 — Н. В. Гоголь. «Мертвые души». 15.05 — «Эрдэм ухаанай һонин». 15.35 — «Г. Свиридовэй зохёол бүтээлнүүдтэ Пушкинай уянганууд». 16.05 — «Вс. Вишневский — уран зохёолшо, коммунист». 16.55 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00 — ... сараха темэдэ баримта... мүүд. 17.40 — «Ман... шад».

Москва. 18.15 —«Зэ... лай адресууд». 19.15 — ... танда зорюулагдаһан ...

Улаан-Үдэ. 19.45 —С... нууд. 19.55 — «СССР-... дай артист Хендрик ... дуулана». 20.35 — ... лин тухай дуунууд». ... концерт.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» — «Уласхоорондын ... лэл». 22.00 — «Время». — «Дом Бернарды А... уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 12
КОСМОНАВТИКЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Москва шадарай һайн дуранай циркын коллективүүдэй концерт. 10.25— «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.35 — «Эта долгая дорога в космосе»— эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.35 — Шэнэ һонин (12.45 хүрэтэр). 16.20 — Шэнэ һонин. 16.40 — Баримтата фильмүүд. 17.30 — «Так начиналась легенда» — үхибүүдтэ фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Манай партиина хэрэгүүд» гэһэн циклһээ дамжуулга. 19.00 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.45 — «Хүн, Газар дэлхэй, Юртэмсэ». 20.30 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Искусствын ажал ябуулагшадтай космонавтнууд уулзаха». 00.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Француз хэлэн. 13.35 — «Шатарай һургуули». 14.05 — «Мүнөө үеын лениниана». 10-дахи класс. 14.35 — «АБВГДейка...». 15.05 — Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. «Хүрьһэн ба тэрэниие хамгаалга». 15.25 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». Карл Маркс. 15.55 —«Космос. Время московское» —эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.55— Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00 — П. И. Чайковский. «Жэлэй дүрбэн саг». 17.30 — Киноочерк. 17.50 — ВСГИК-гай багшанарай арадай инструментнүүдэй ... стрэй концерт. 18.20 — ... холнууд.

Москва. 18.30 — ... корреспондентнүүд ... 19.00 — Спортын һо...

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... Гагарин» — баримтата ... 20.20 — «Созвездие ... на» — фильм-концерт ... — Түрүү дүй дүршэл ... кино-мэдээсэл.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» — «Хани харилсаан». 2... «Баримтата фильм». 2... «Время». 22.35 — «П... — уран һайханай фи...

СРЕДА, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.30 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 11.45 — «Аяншалагшадай клуб». 12.35 — Шэнэ һонин (12.40 хүрэтэр). 16.20 —Шэнэ һонин. 16.35 —«Книжных дел мастер» —баримтата фильм. 17.00 — «Ород хэлэн». 17.30 — Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик-космонавт В. В. Аксеновтой һурагшад уулзаха.

Улаан-Үдэ. 18.15 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Залуушуулда даалгагдаа». 18.55 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Мүрысөөн. Бэдэрэлгэ. Зохёохы ажал». 20.15 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 20.25 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.35 —«По середине Америки»— баримтата фильм. Авторынь В. С. Зорин. 23.45 — Гүрэнэй республиканска ород арадай «Россия» ансамблиин концерт. 00.10 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Ород хэлэн. 13.35 — Түүхэ, 9-дэхи класс. «Индустрижүүлгын хараа зам». 14.05 —«Таанадта, түрэлхид». 14.35 — Географи. 7-дохи класс. «Дунда Азиин байгаали». 15.05 — «20—30 онуудай байгаалиие зураглаһан уран зураг». 15.35 — Телеочерк. 16.05 — А. П. Чехов. «Иванов». 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 —Баримтата фильм. 18.05 — «Сонос-холнууд.

Москва. 18.15 — «Архидалга тухай хөөрөөн». 18.45— Туркмениин ССР-эй габьяата артистка Г. Алиджанова дуулаха». 19.00 —«Бидэ Б... ринабди».

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... та, агитаторнууд ба ... литинформаторнууд».

Москва. 19.40 —«П... Бедныи түрэһөөр 100 ... ойдо».

Улаан-Үдэ. 20.25 — ... лан ерэ, онтохон».

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» —Түбэй телевидени ба... хэсоюзна радиогой ор... най академическэ хор... церт. 21.45 — «Сель... ажал хэрэгүүд» — ба... фильм. 22.00 —«Время». —«Родная кровь» —у... ханай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик-космонавт В. В. Аксеновтой һурагшад уулзаха. 10.40 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 11.55 — Фильм-концерт. 12.25 — Шэнэ һонин (12.30 хүрэтэр). 16.20—Шэнэ һонин. 16.40 — Баримтата фильм. 17.00 — Локтевой нэрэмжэтэ дуу, хатарай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 17.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 17.45 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Түрүү зэргэдэ дабшагшад». 18.15 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 18.45 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Хүдөөдэ — хамтын подряд. 19.15 —«Зураг бүхэндэнь — наран». 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.45 — «Хүн ба хуули». 20.15— Футболоор уласхоорондын уулзалга. Швейцариин ба СССР-эй суглуулагдамал командануud наадаха (Швейцариһаа дамжуулагдаха). 22.00 —«Время». 22.35 — Совет Армиин хоёр дахин Улаан тугта дуу, хатарай академическэ ансамблиие байгуулагша композитор А. В. Александровай түрэлөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концерт. 00.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Испан хэлэн. 13.35 — В. И. Ленин, Л. Н. Толстой тухай. 9-дэхи класс. 14.05 — «Эжын һургуули». 14.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.55— Телеочерк. 15.25 — «Подранки» —уран һайханай ... 16.55 — Шэнэ һони...

Улаан-Үдэ. 17.00 — ... Чайковский. «Жэлэй ... саг».

Москва. 17.30 — Н... хов. «Номгон Дон». Шатарай һургуули.

Улаан-Үдэ. 18.45 — ... холнууд. 18.55 — Муль... нууд. 19.25 — «По... детства» — уран һ... фильм.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» — «Нүхэдэй шарай»... «Время». 22.35 — «Обы... в любви» — уран һ... фильм.

ПЯТНИЦА, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильм. 10.15 — «Объяснение в любви» —уран һайханай фильм. 11.20—А. С. Пушкинай шүлэгүүд дээрэ найруулагдаһан романснуудые СССР-эй арадай артистка И. Архипова гүйсэдхэхэ. 12.00 — «Здравницы Красноярья» — баримтата фильм. 12.30 — Шэнэ һонин (12.35 хүрэтэр). 16.20—Шэнэ һонин. 16.40 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 17.00 — «Москва шадарай хүдөө нютагуудай мүнөөнэй байдал ба ерээдүй». 17.45 — «Ленинградта, Челябинскда металл алмаха талаар хэгдэдэг тэмсэл тухай».

Улаан-Үдэ. 18.00 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. Улаан-Үдын студиин «Дурасхаалай зүргөөр» гэһэн киноочерк. 18.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Барилгашан» — тележурнал.

Москва. 19.30 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 19.45— А. Э. Эшпай. «Оркестрэй гүйсэдхэхэ концерт». 20.05 — «Возвращение Максима» — уран һайханай фильм. 22.00— «Время». 22.35 — «Ородой музей». 23.05 — «Энэ һаяхан болоо» гэһэн дамжуулга. 23.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Ород хэлэн. 13.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. «Емельян Пугачевой хүтэлбэри доро таряашадай байлдаан». 14.05 — «Я. Купалын поэзи». 14.35—Географи. 8-дахи класс. «Закавказиин экономическа район». 15.05— «Гоё һайханиие ойлгодогоор хүмүүжүүлгэ». 15.45 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ, хайшан гэжэ һурганаб». 16.05— «Звездочет». 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — Үхибүүдэй мультфильмнүүд. 17.35 ... нин эндэ байгаа» — ... очерк.

Москва. 19.00 — Ара... струментнүүд дээрэ гү... шэдэй концерт. 18.15 — ... хёогоо үгэгты, горнист... 19.00 — «Эрдэм ухаа... нин».

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... дуудай ажал хэрэгүүд ... — Киноочерк. 20.15 ... ряадай АССР-эй 60 жэ... до. «Ахалагша классай... һэн клуб.

Москва. 21.00 — «... нойрсогты, багашуул!» «Арадай уран бэлиг»... «Время». 22.35—«От к... уран һайханай фильм.

СУББОТО, 16
БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИС СУББОТНИК

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 10.05 — РСФСР-эй Гүрэнэй духовой оркестр наадаха. 10.35 — «Человек в борьбе с огнем» — баримтата фильм. 11.20 — «Спортлотогой» 16-дахи тираж. 11.30 — «Возвращение Максима» — уран һайханай фильм. 13.10 — «Арадай уран бэлиг тухай»—телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын фестиваль (ГДР). 13.45 — «Таанадта, түрэлхид». 14.15 — «Сири орон соогуур»—кино-шэнжэлэл. 14.45— «Ородой музей». 15.15—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 15.30 — Шэнэ һонин (буряадаар). 15.40 — «Сэлэнгэ» — тележурнал (буряадаар). 16.15 — «Красные колокола» гэжэ хоёрдохи фильмын бүхэсоюзна кинопремьерэ («Я видел рождение нового мира»).

Москва. 16.30 — «Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 17.00—Мультфильм. 17.15 — «Ан амитадай аймагта». 18.15 — «Коммунис субботнигой ябаса тухай».

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Мүнөөдэр — бүхэсоюзна коммунис субботник».

Москва. 18.45 — «Эб найрамдал хамгаалха Совет комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуковай хөөрөөн». 19.30 — «Встреча с Андрониковым»— телефильм. 20.30 —«Дуун-83». Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автозаводой Соёлой ордонһоо концерт дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.30— Баримтата фильм. 22.45 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР эй ба ГДР-эй суглуулагдамал командануud (2-дохи ба 3-дахи шата). ГДР-һээ дамжуулагдаха. 00.30 ... ляндиин болон ЧССР-... луулагдамал командан... даха. (2-дохи ба 3-дахи ... ФРГ-һээ дамжуулагда...

ХОЁРДОХИ ПРОГРА...

Москва. 15.30 — «Со... миин дуунууд».

Улаан-Үдэ. 16.30 — ... тэ мультфильмнүүд.

Москва. 17.10 — «... киоск». 17.40 — «При... леграмму в долг» ... бүүдтэ фильм. 19.00 ... гестанай телевидени... грамма. 20.00 — Улас... дын шэнжэлэл. 20.15— ... затов. «Эхэнэрнүүдай ... рог», Уран һайханай ... га. 21.00 — «Амгалан ... согты, багашуул!» ... «Элүүр энхэ байлга» ... «Время». 22.30 — «Вре... редI»—уран һайханай ... (1-дэхи ба 2-дохи се...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Ажалай онол арга нарижуулан һайжаруулха» — научно-практическа конференциһээ тэмдэглэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үйлэдбэриие техническэ талаарнь зохид болгохо» — Ж. Дашинимаевай статья. «Буряадай АССР-эй загаһанай ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай гурим.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эхэ оронойнгоо огторгойн харуулда» — ТАСС-ай материал. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Правда Бурятии» газетын мартын почто.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00457. Заказ № 84. Индекс 04649.